

Maaraportti

Ukraina

Lokakuu 2007
Seija Spiridovitsh

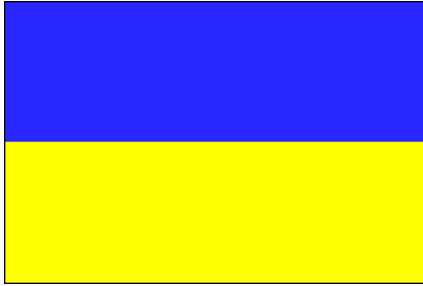

Seija Spiridovitsh
Finpro ry
etunimi.sukunimi@finpro.fi
puhelin 040-343 3326
www.finpro.fi/Markkinatieto/Eurooppa/Ukraina

Sisällysluettelo

1. MAAPROFIILI	4
Maa ja väestö	4
Infrastruktuuri.....	4
Politiikka ja hallinto	4
Talouden avaintiedot	5
2. LIIKETOIMINTA.....	6
Ukrainan vahvuudet ja heikkoudet	6
Potentiaalisia toimialoja.....	6
Rahoitus ja takuut.....	6
Finnvera	6
Teollisen yhteistyön rahasto Oy (Finnfund)	7
Kehityspankit	7
3. TALOUS	8
Makrotalous	8
Bruttokansantuote	8
Inflaatio.....	9
Vaihtotase	10
Talouspolitiikka.....	10
Työvoima	11
4. ULKOMAANKAUPPA.....	13
Kokonaiskauppa	13
Kauppapolitiikka	13
Ulkomaankaupan kehitys	13
Kauppa Suomen kanssa	16
Ulkomaiset investoinnit.....	18
Suomalaiset investoinnit.....	20
5. MAA- JA METSÄTALOUS	21
6. TEOLLISUUS JA RAKENTAMINEN	22
Valmistusteollisuus	22
Rakentaminen	24
Energia ja ympäristö.....	26
7. PALVELUSEKTORI.....	28
Vähittäiskauppa	28
Tietoliikenne	31
Liikenneyhteydet ja logistiikka	33
Rahoitussektori.....	35
Matkailu	36
8. TAPAKULTTUURI	37
9. LINKKEJÄ.....	38

MAAPROFIILI

Maa ja väestö

Pinta-ala: 603 700 km²

Luonnonvarat: rautamalmi, kivihiili, magnesium, maakaasu, öljy, suola, sulfaatti, titaani, kaoliini, nikkeli, elohopea, paljon mustamultaista viljelymaata

Rajanaapurit: Venäjä, Valko-Venäjä, Unkari, Moldova, Puola, Romania, Slovakia

Aikaero Suomeen: 0 tuntia (GMT + 2)

Suurimmat kaupungit: Kiova (2,7 milj.), Harkiv (1,46 milj. as.), Dnipropetrovsk (1,04 milj. as.), Odessa (1,0 as.), Donetsk (988 000 as.), Zaporizhia (790 000 as.), Lviv (735 000 as.)

Asukasluku: 46,5 miljoonaa (toukokuun 2007 alussa); 68 prosenttia asuu kaupungeissa ja 32 prosenttia maaseudulla

Eliniänodote: naiset 74,1 vuotta, miehet 62,6 vuotta

Kansallisuudet: ukrainalaiset (77,8 %), venäläiset (17,3 %), puolalaiset ja muut (4,9 %)

Virallinen kieli: ukraina (67,5 prosentilla väestöstä äidinkieli), venäjä (29,6 prosentilla väestöstä äidinkieli), myös ukrainaa äidinkielenään puhuvat osaavat yleensä venäjää

Uskonnot: Moskovan patriarkaatin alaiset ortodoksit ja Kiovan patriarkaatin alaiset ortodoksit 76 %, uniaatit (Ukrainan katoliset) 13,5 %, muslimit, protestantit, juutalaiset

Infrastruktura

Puhelinsuuntanumerot: +380, Kiova 44, Dnipropetrovsk 562, Harkiv 572, Odessa 482, (muut, ks. esim. <http://www.ldpost.com/countries/ukraine/>)

Tärkeimmät matkapuhelinstandardit: GSM 900/1800, 3G

Sähköverkko: 220 V/50 Hz

Kiinteiden puhelinlinjojen tiheys: 27,2 puhelinta 100 asukasta kohti (vuoden 2006 lopussa)

Matkapuhelintiheys: 107,9 % (51,38 milj. liittymää toukokuun 2007 lopussa sim-korttien mukaan); todellisia käyttäjiä arvioidaan olevan 63 prosenttia väestöstä

Internetitiheys: noin 17 %; laajakaistatiheys alle yksi prosentti (vuoden 2006 lopussa)

Tieverkosto: 273 700 km

Rautatieverkosto: 22 500 km

Lentokenttiä: Borispol Kiovassa merkittävin, kv. vaatimukset täyttäviä lentokenttiä myös muutamissa muissa suurissa aluekeskuksissa

Politiikka ja hallinto

Virallinen nimi: Ukraina, Ukraine

Maatunnus: UA

Valtiomuoto: tasavalta

Valtion päämies: presidentti Viktor Juštšenko

Pääministeri: väistyneen hallituksen pääministeri Viktor Janukovitsh

Parlamentti: Verhovna Rada, jonka 450 edustajaa valitaan puoluelistoilta neljäksi vuodeksi kerrallaan. 30.9.2007 järjestettyjen ennen aikaisten parlamenttivaalien äänijakauma oli seuraava: Alueiden puolue 34,37 prosenttia (175 paikkaa parlamentissa), Julia Tymošenkoon blokki 30,71 % (156), Meidän Ukrainamme 14,15 % (72), Kommunistinen puolue 5,38 % (27),

parlamentin puhemiehen Lytvynin blokki 3,96 % (20). Muut vaaleihin osallistuneista 15 puolueesta eivät ylittäneet 3 prosentin äänikynnystä.

Hallitus: 30.9.2007 järjestettyjen parlamenttivaalien jälkeen ei vielä ole koottu hallitusta. Todennäköisimmin sen muodostavat Julia Tymošenkön blokki ja Meidän Ukrainamme.

Seuraavat vaalit: presidentinvaalit 2009

Aluehallinto: 24 läänää (oblast), 1 autonominen alue (Krim), 2 kaupunkia, joilla on oblastin status (Kiova ja Sevastopol Krimillä). [Linkki aluekarttaan](#).

Merkittäviä vuosilukuja: 1989 Ukrainan itsenäisyysliike Ruh piti ensimmäisen kokouksensa, maaliskuussa 1990 Ruh sai osittain demokraattisissa vaaleissa neljänneksen Ukrainan Korkeimman neuvoston paikoista, heinäkuussa 1990 Korkein neuvosto antoi suverenisuusjulistuksen, elokuussa 1991 se julisti Ukrainan itsenäiseksi, joulukuussa itsenäisyys hyväksyttiin kansanäänestyksessä ja Leonid Kravtshuk valittiin presidentiksi. Marraskuussa 1992 viralliseksi maksuvälineeksi otettiin karbovanets (kuponki). Maaliskuussa 1994 sosialistit ja kommunistit voittivat enemmistön ensimmäisissä vapaissa vaaleissa, 1994 Leonid Kutshma valittiin ensimmäiselle kaudelle presidentiksi. Syyskuussa 1996 uusi valuutta, grivna, käyttöön. Marraskuussa 1999 presidentti Leonid Kutshma valittiin toiseksi kaudeksi presidentiksi, joulukuussa pääministeri Valeri Pustovoitenko syrjäytettiin pääministerin paikalta ja uudeksi pääministeriksi nimitettiin keskuspankin pääjohtajana toiminut Viktor Juštšenko. 29.5.2001 Juštšenko joutui luopumaan paikastaan ja uudeksi pääministeriksi nimitettiin Anatoli Kinah. Kinah joutui eroamaan marraskuussa 2002 mm. talouskehityksen hitaan edistymisen vuoksi ja uudeksi pääministeriksi nimitettiin Donetskien alueen kuvernööri Viktor Janukovitsh. Syksyllä 2004 järjestettyjen useiden vaalikierrosten jälkeen presidentiksi valittiin Viktor Juštšenko, joka otti virkansa vastaan 22.1.2005. Parlamentti hyväksyi selvällä enemmistöllä 3.2.2005 uudeksi pääministeriksi Julia Tymošenkön. 8.9.2005 presidentti Juštšenko erotti Tymošenkön hallituksen. 29.9.2005 parlamentti hyväksyi Dnepropetrovskin kuvernöörin Juri Jehanurovin nimityksen pääministeriksi. 4.8.2006 uudeksi pääministeriksi nimitettiin Viktor Janukovitsh.

Itsenäistynyt: 1.12.1991 (Neuvostoliitosta)

Itsenäisyyspäivä: 24.8

Talouden avaintiedot

Rahayksikkö: grivna (hryvnia) = 100 kopeekkaa

Vaihtokurssi: 1 USD=5,0452 UAH; 1 EUR=7,2123 UAH (20.10.2007)

Bruttokansantuote (2006): käyvin hinnoin 106,5 mrd. USD, ostovoimakorjattuna 360,8 mrd.USD

BKT/capita (2006): käyvin hinnoin 2290 USD, ostovoimakorjattuna 7760 USD

Keskimääräinen palkka (tammi-kesäkuu 2007): 1 225 grivnaa (178 €); minimipalkka nousi heinäkuun 2007 alussa 420 grivnaan ja nousee joulukuun alussa edelleen 450 grivnaan.

Inflaatio (keskimääräinen kuluttajahintojen muutos vuonna 2006): 9,1 %; **ennuste 2007:** 11,3 prosenttia.

Tärkeimmät teollisuustuotteet: metallituotteet, koneet, elintarvikkeet.

Päävientituotteet: metallit, kivennäisainetuotteet, koneet, elintarvikkeet, kemianteollisuuden tuotteet.

Päätuontituotteet: öljy, kaasu, koneet, laitteet ja kuljetusvälineet, kemianteollisuuden tuotteet.

Tärkeimmät kauppakumppanit: IVY-maat, joista tärkein Venäjä sekä EU-maat.

Verotus: ALV 20 %, maataloustuotteille 0 % (vuoden 2008 alkuun saakka); yhtiövero 25 %; henkilökohtainen tulovero yhtenäinen 15 prosenttia vuoden 2007 alusta alkaen. Elokuussa 2006 virkaan astunut uusi hallitus on luvannut alentaa arvonlisäveron 18 prosenttiin ja yhtiöveron 20 prosenttiin vuoden 2008 verouudistuksen yhteydessä.

LIIKETOIMINTA

Ukrainan vahvuudet ja heikkoudet

Markkinoiden positiivisia piirteitä:

- Työvoima on korkeasti koulutettua
- Runsaat luonnonvarat, viljava maaperä
- Kulutushyödykemarkkinoiden kasvupotentiaali suuri
- Suuret rakentamis- ja rakennusmateriaalitarpeet
- Markkinatalousmaan status
- Lähestyvä WTO-jäsenyys
- WTO-jäsenyyden jälkeen vapaakauppaneuvottelut EU:n kanssa
- Noin 47 miljoonaa kuluttajaa

Markkinoiden negatiivisia piirteitä:

- Edelleen epävakaa poliittinen ilmapiiri
- Laeissa ja niiden toimeenpanossa puutteita
- Taloutta säädellään edelleen liikaa
- Vaikeasti kitkettävissä oleva korruptio (118. tilalla 178 maan joukossa Transparency Internationalin syyskuussa 2007 julkaiseman selvityksen mukaan)
- Väestön keskimääräinen elintaso alhainen
- Laaja harmaa talous (yli 32 % BKT:sta)
- Tullauskäytäntö sekavaa

Potentiaalisia toimialoja

- Rakennussektori, rakennusmateriaaliteollisuus (mm. UEFA:n EURO-2012 - jalkapallokisat)
- Puunjalostus- ja paperiteollisuus
- Tekstiili- ja vaatetusteollisuus (mm. sopimusvalmistus)
- Elintarviketeollisuus ja Vähittäiskauppa
- Energiasektori, sähkön jakelu
- Laivanrakennusteollisuus
- Telekommunikaatio ja IT-sektori

Rahoitus ja takuut

Finnvera

Yritys voi saada rahoitusta tai pienentää vientiin ja kansainvälistymiseen liittyviä riskejään **Finnveran** takuiden ja lainojen avulla. Suomalaisille viejille ja suomalaista vientiä rahoittaville pankeille myönnetään vientitakuuta Finnveran maakohtaisen takuupolitiikan mukaisesti. Vientitakuiden lisäksi Finnvera tarjoaa kansainvälistymiseen ja investointeihin liittyviä takauksia ja lainoja. Vientitakuun hinta määräytyy vientimaan maaluokan (0-7, joista 7 korkein maariski), takuun maksuajan sekä Finnveran ostajasta / takaajasta tekemän riskiarvion perusteella. Maakohtaiset tiedot vientitakuista löytyvät Finnveran internet-sivuilta www.finnvera.fi.

Finnvera luokittelee Ukrainan välttävän maksukyvyyn maaksi (maaluokka 5/7). Vientitakuiden myöntämistä harkitaan remburssiehtoisissa vientikaupoissa tai pankin ostajan puolesta antamalla takauksella viiteen vuoteen asti. Luottoriskitakuulla voidaan kattaa viejän ostajalle myöntämäänsä maksuaikaan liittyvää riskiä 50%:iin kaupan arvosta, kun maksuaika on korkeintaan 90 päivää. Ostajalle järjestettyyn rahoitukseen liittyvää riskiä sekä valtion maksuriskiä voidaan kattaa ostajaluottotakuulla viiteen vuoteen asti. **Lisätietoja:** aluepäällikkö Rami Karimeri, puh. 0204 60 7356, sähköposti rami.karimeri@finnvera.fi

Teollisen yhteistyön rahasto Oy (Finnfund)

Finnfund on suomalainen kehitysrahoitusyhtiö, joka tarjoaa pitkäaikaisia investointilainoja ja riskipääomaa yksityisten yritysten hankkeisiin kehitysmaissa ja Venäjällä. Finnfundin rahoitusinstrumentteja ovat osakepääomasijoitus, investointilaina ja välirahoitus tai näiden yhdistelmät. Rahoitusmuodosta riippumatta Finnfund on mukana hankkeissa vähemmistösjöittäjana. Finnfund investoi ensisijaisesti suomalaisten yritysten tai niiden yhteistyökumppaneiden kohteisiin, mutta rahoittaa myös hankkeita, joissa käytetään suomalaista teknologiaa tai osaamista, parannetaan merkittävästi ympäristön tilaa tai tuetaan kohdemaan taloudellista ja sosiaalista kehitystä.

Useimmat Finnfundin investoinneista ovat teollisia hankkeita, mutta rahoitettavien kohteiden joukossa on myös muita toimialoja kuten energiantuotantoa, metsätaloutta, tietoliikennettä ja terveydenhuoltoa. Rahoitettavan hankkeen tulee olla kannattava ja sillä tulee olla myönteisiä kehitysvaikutuksia kohdealueella. Finnfundin rahoitus ei ole sidottu Suomesta tehtäviin hankintoihin. Finnfundin yhteydessä toimii myös ulkoasiainministeriön rahoittama liikekumppanuusohjelma, Finnpartnership, joka tarjoaa neuvontapalveluja ja liikekumppanuustukea suomalaisyritysten hankkeisiin kehitysmaissa (www.finnpartnership.fi). Lisätietoja: investointijohtaja Helena Arlander, puh. (09) 3484 3355, sähköposti helena.arlander@finnfund.fi; www.finnfund.fi

Kehitysrahoitteiset projektit

Finpron Hankeneuvontapalvelut (PAS)

Finpron Hankeneuvontapalvelut on erikoistunut kehitysrahoitukseen; sekä seuraamaan rahoittajien projekteja ja tarjouspyyntöjä että selvittämään asiakasyritysten ja organisaatioiden mahdollisuuksia saada rahoitusta niiden omille projekteille. Hankeneuvonta välittää tietoa kansainvälisen kehitysrahoituksen tarjoamista markkinoista sekä konsultoi suomalaisia yrityksiä ja organisaatioita kansainvälisen kehitysrahoituksen kentässä.

Asiakashyödyt:

- **Procurement:** Kehitysrahoituslaitosten (IFIt) ja EU:n ulkoapuohjelmien projektien voittaminen
- **International Innovation Projects:** Liiketoimintamahdollisuudet mm. Big Science-projektissa (CERN, ITER jne.), EU:n sisämarkkinoilla, IFI-projekteissa
- **Financial Advisory Services:** Suorien investointien riskinhallinta ja rahoitus

Hankeneuvonnan asiantuntijat ovat käytössäsi Helsingin lisäksi Brysselissä, Johannesburgissa, Manilassa ja Washingtonissa.

Lisätietoja:

- **Procurement**, Helena Sarén, PAS Helsinki, puh. 358-40-3433 324, sähköposti: [helena.saren\(a\)finpro.fi](mailto:helena.saren(a)finpro.fi)
- **International Innovation Projects**, Big Science: Pekka Tolonen, PAS Helsinki, puh. +358-40-3433 411, sähköposti: [pekka.tolonen\(a\)finpro.fi](mailto:pekka.tolonen(a)finpro.fi), EU:n sisämarkkinat: Sanna Hartman, PAS Brysseli, sähköposti: [sanna.hartman\(a\)finpro.fi](mailto:sanna.hartman(a)finpro.fi), IFI-projektit Helena Sarén
- **Financial Advisory Services**, Tapani Kaskeala, PAS Washington, sähköposti: [tapani.kaskeala\(a\)finpro.fi](mailto:tapani.kaskeala(a)finpro.fi)

TALOUS

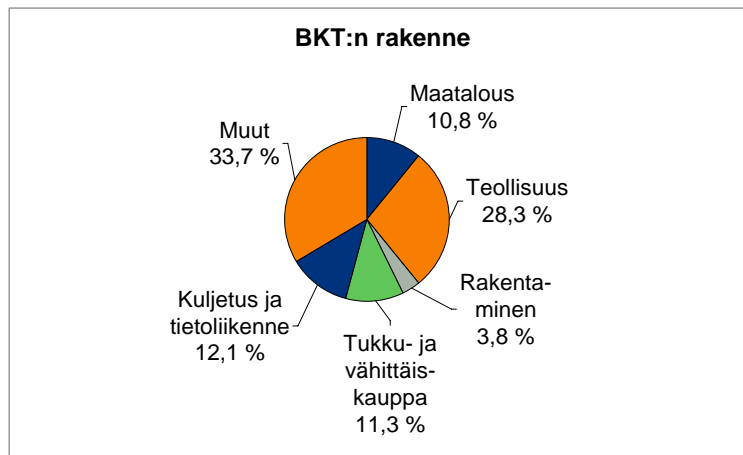
Makrotalous

Tärkeimmät talousluvut

	2004	2005	2006	2007e	2008e	2009e
BKT, mrd. USD	64,8	86,1	106,5	139,7	152,2	173,3
BKT:n kasvu (muutos %)	12,1	3,0	7,4	6,7	6,1	6,3
Teollisuustuotanto (muutos %)	12,5	3,1	6,2	9,0	5,5	6,0
Maataloustuotanto	7,0	0,0	5,0	e.a.	e.a.	e.a.
Inflaatio (% ka.)	9,0	13,5	9,1	11,3	9,0	7,5
Investoinnit kiinteään pääomaan (muutos %)	20,4	4,0	18,5	15,1	10,0	7,5
Yksityinen kulutus (muutos %)	11,0	17,5	12,8	11,8	8,2	8,4
Työttömyysaste (%)	3,5	3,1	2,7	2,5	2,5	2,4
Vaihtotaseen yli-/alijäämä, (% BKT:sta)	10,6	2,9	-1,5	-2,8	-4,4	-4,7
Budjettitasapaino (% BKT:sta)	-2,9	-1,8	-0,6	-1,6	-1,1	-1,5
Vaihtokurssi (keskiarvo) UAH:USD	5,319	5,125	5,050	5,050	5,113	5,200
Vaihtokurssi UAH:EUR	6,609	6,390	6,336	6,850	7,043	6,864

Lähteet: Ukrainan keskuspankki, Ukrainan finanssiministeriö, EIU, IMF 10/2007

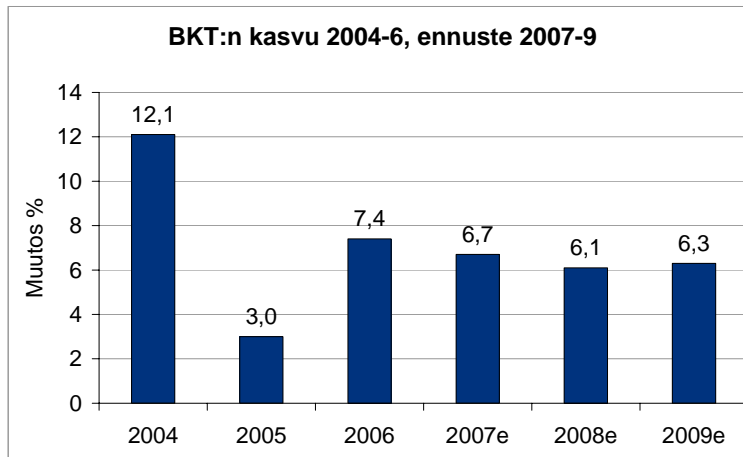
Bruttokansantuote

Lähde: Ministry of Finance of Ukraine

Vuosi 2000 oli ensimmäinen vuosi, jolloin itsenäinen Ukraina sai kasvatettua talouttaan. Sen jälkeen kasvu jatkui voimakkaana vuoteen 2004 saakka, jolloin bruttokansantuotteen kasvu nousi maan itsenäisyysajan korkeimpaan lukemaan, noin 12 prosenttiin.

Vuoden 2005 aikana talouskasvu hidastui selvästi poliittisten myllerrysten vuoksi, ja bruttokansantuote kasvoi ainoastaan kolme prosenttia. Tulos oli huomattavasti vuoden alussa asetettua 6,5 prosentin kasvutavoitetta heikompi. Ulkoisten tekijöiden heikkenemisen ohella kasvua jarrutti erityisesti investointien vähäisyys. Hallituksen sisäiset ristiriidat sekä epätietoisuus hallituksen tavoitteista ja niiden toteutumismahdollisuuksista pitivät investoijat varuillaan.

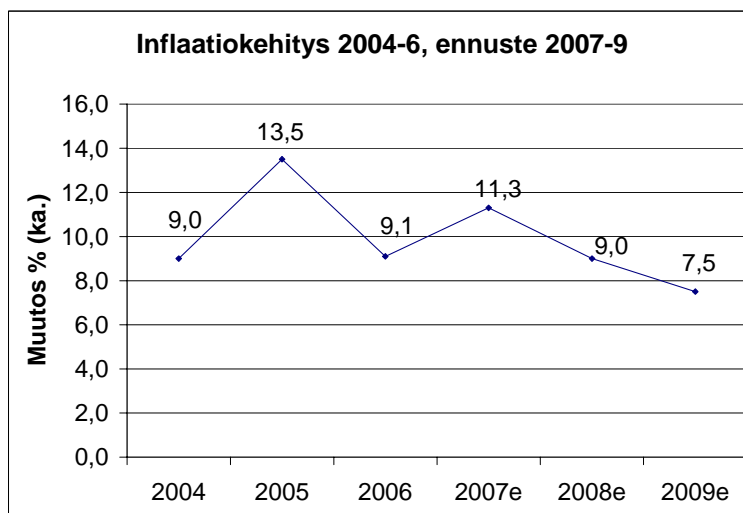

Lähde: Ukrainan talousministeriö, EIU Forecasts 10/2007

Vuoden 2006 toiselta neljännekseltä alkaen Ukrainan talouden kasvuvauhti on selvästi voimistunut ja bruttokansantuotteen kasvu oli koko vuoden osalta peräti 7,4 prosenttia. Lähivuosina talouskasvu hidastuu jonkin verran, mutta pysyy kuuden prosentin tuntumassa. Kasvua tukevat mm. teräksen ennakoitua korkeampi maailmanmarkkinahinta sekä EU:n kanssa sovittu suurempi teräskiintiö. Voimakkaamman kasvun esteenä on mm. kaasun hinnan nousun heijastuminen yritysten kannattavuuteen. Yksityinen kulutus jatkuu korkealla tasolla palkkojen nousun ja kulutusluottojen yleistymisen ansiosta, joskin kasvu hidastuu kymmenen prosentin tuntumaan vuoden 2006 ennätyksellisen korkealta yli 17 prosentin tasolta. Palkankorotukset ovat maltillisempia kuin vuoden 2006 parlamenttivaalien edellä.

Ukrainan talouskasvu kärsii vielä useita vuosia rakenteellisten uudistusten laiminlyönnistä. Uudistuksen tarpeessa ovat mm. kuljetus- ja liikenneinfrastruktuuri, kaasuputkistot, kunnallispalvelut sekä julkinen hallinto. Talouskasvu tarvitsisi tuekseen myös toimivaa pankkilaitosta, jollainen Ukrainassa on vasta muotoutumassa. Uudistusten toteuttaminen vaatii huomattavasti enemmän suoraa ulkomaisia investointeja, kuin Ukraina on tähän asti onnistunut houkuttelemaan maan koko ja potentiaali huomioon ottaen.

Inflaatio

Lähteet: Ukrainan keskuspankki, Maailmanpankki 10/2007

Vuonna 2006 keskimääräinen inflaatio oli 9,1 prosenttia, mutta vuoden toisella puolikkaalla kuluttajahintojen nousu alkoi selvästi voimistua mm. kunnallispalvelujen ja elintarvikkeiden hintojen nousun vuoksi. Vuonna 2007 inflaatiopaineita aiheuttavat erityisesti kaasun hinnan nousu sekä sähkön ja puhelinpalvelujen kallistuminen. Kesäkuussa keskimääräinen inflaatio oli vuositasolla jo 13 prosenttia. Voimakas hyppäys kesäkuussa selittyi ennen kaikkea elintarvikkeiden hintojen nousulla, joka johtui todennäköisesti varautumisesta kevään

kuivuuden mahdollisesti aiheuttamaan jauhopulaan. Keskimääräinen kuluttajahintojen nousu kiihtyy yli 11 prosenttiin. Vuonna 2008 inflaation ennustetaan hieman alenevan, koska kaasun hintojen nousu ei enää ole yhtä jyrkkä kuin vuonna 2007.

Vaihtotase

Vaihtotase oli lähes koko 90-luvun alijäämäinen, mutta kääntyi Venäjän vuoden 1998 talouskriisiä seuranneen tuonnin romahtamisen ja toisaalta viennin kasvun myötä ylijäämäiseksi. Vuonna 2004 vaihtotaseen ylijäämä oli ennätykselliset 10,6 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Viime vuosina tuonti on kasvanut selvästi vientiä nopeammin ja johtanut kauppataaseen vajeen kasvuun. Kauppataaseen suuren alijäämän vuoksi vaihtotase kääntyi vuonna 2006 miinukselle. Venäjän nostettua Ukrainaan toimittamansa kaasun hintaa kauppataaseen vaje suurenee selvästi lähivuosina. Energiahintojen nousun ohella myös kulutus- ja investointitavaroiden suuri tuontitarve heikentää ulkomaankaupan tasapainoa ja vaihtotasetilannetta. Kuluvana vuonna vaihtotaseen vajeen arvioidaan nousevan 2,8 prosenttiin ja vuonna 2008 edelleen 4,4 prosenttiin bruttokansantuotteesta.

Talouspolitiikka

Presidentti Leonid Kutshman aikakausi Ukrainan johdossa päättyi 22.1.2005, jolloin presidentin virkaan astui monien vaiheiden jälkeen joulukuun 2004 presidentinvaalit voittanut opposition ehdokas Viktor Juštšenko. Presidentti Juštšenkon toivottiin aloittavan uuden aikakauden Ukrainassa ja käynnistävän uudistukset, jotka Kutshman kaudella etenivät hitaasti. Juštšenko julisti voittonsa jälkeen hallituksen pyrkivän kitkemään korruptiota ja väärinkäytöksiä, joihin oli liittynyt keskusjohdon ja oligarkkien välisiä kytköksiä, median painostusta ja muita väärinkäytöksiä. Ulkopoliitikassa Juštšenko vakuutti pitävänsä Venäjää strategisena kumppaninaan, mutta ilmoitti keskeisimmiksi päämääräkseen Ukrainan johdattamisen WTO:hon ja EU:hun sekä yhteistyön tiivistämisen Naton kanssa.

Hallituksen sisäisten ristiriitojen ja valtiojohdon erilaisten näkemysten vuoksi uudistusvauhti on ollut Ukrainassa kuitenkin olennaisesti hitaampaa, kuin oranssin vallankumouksen jälkeisessä huumassa luvattiin. Juštšenko ei ole saanut vakiinnutettua linjaansa ja maaliskuun 2006 parlamenttivaaleissa hänen puolueensa "Meidän Ukrainamme" sai vain vajaat 14 prosenttia äänistä. Vaalit voitti Juštšenkon kanssa vuotta aikaisemmin taistoa käyneen entisen pääministerin ja presidenttiehdokkaan Viktor Janukovitshin "Alueiden puolue" yli 32 prosentin ääniosuudella, toiseksi sijoittui oranssin vallankumouksen voimahahmo Julia Tymošenko kannattajineen 22 prosentin osuudella äänistä.

Uusi hallitus saatiin muodostettua vasta neljän kuukauden neuvottelujen jälkeen elokuussa 2006. Pääministeriksi nousi loppujen lopuksi Alueiden puolueen puheenjohtaja Viktor Janukovitsh, joka muodosti hallituksen pääosin oman puolueensa edustajista. Hallitusratkaisun toivottiin vakauttavan Ukrainan poliittista ilmapiiriä ja hälventävän kahtiajakoa venäläismielisen Itä-Ukrainan ja toisaalta kansallismielisen Länsi-Ukrainan välillä. Yhteistyö vuoden 2004 presidentinvaalien kilpakumppaneiden kesken ei kuitenkaan ollut helppoa ja keväällä 2007 tilanne kärjistyi siihen pisteeseen, että presidentti Juštšenko päätti huhtikuun 2. päivänä kuukausien jatkailujen jälkeen hajottaa parlamentin.

Ennenaikaiset parlamenttivaalit järjestettiin 30.9.2007. Vaalien voittajaksi selviytyi pääministeri Janukovitshin johtama Alueiden puolue, joka sai 34,37 prosenttia äänistä ja 175 paikkaa parlamenttiin. Toisen sijan otti Julia Tymošekon blokki 30,71 prosentin osuudella äänistä (156 paikkaa) ja kolmannen tilan presidentti Juštšenkon johtama Meidän Ukrainamme – Kansallinen itsepuolustus 14,15 prosentin osuudella (72 paikkaa). Paikan parlamenttiin saivat myös Ukrainan Kommunistinen puolue (5,39 prosenttia äänistä) ja parlamentin puhemiehen Volodymyr Lytvynin blokki (3,96 %). Muut 15 vaaleihin osallistunutta puoluetta eivät ylittäneet parlamenttiin vaadittavaa kolmen prosentin äänikynnystä.

Vaalitulosten pohjalta neuvotteluja uuden koalitionhallituksen muodostamisesta käyvät Julia Tymošekon blokki ja presidentin Meidän Ukrainamme -puolue, jotka yhdessä saivat 228

paikalla 450:stä niukan enemmistön parlamenttiin. Pääministeriksi palaa suurella todennäköisyydellä Julia Tymošenko. Vaikka presidentti Juštšenko voitti sodan Janukovitshia vastaan, on hänellä nyt edessä uusi taistelutanner voimakkaan Tymošenkon kanssa. Ukrainan lakien mukaan hallitus on muodostettava 60 päivän kuluessa parlamenttivaaleista.

Valtion talous

Ukrainan parlamentin vuodelle 2007 hyväksymässä budjetissa vaje tavoitteeksi asetettiin 2,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Vuoden 2007 alkupuolella oikaistun budjetin menopuolelle on kirjattu 169 miljardia grivnaa ja tulopuolelle 152,4 miljardia grivnaa, jolloin vaje olisi 16,6 miljardia grivnaa. Valtion verotulot kasvavat mm. sen ansiosta, että henkilökohtainen tulovero nousi vuoden 2007 alussa suunnitelmien mukaan aikaisemmasta 13 prosentista 15 prosenttiin.

Poliittiset ristiriidat ovat hidastaneet uudistusten eteenpäin viemistä koko kuluvaan vuoden alkupuoleen. Ainoa poikkeus ovat olleet WTO-jäsenyysneuvottelut, jotka saatiin vietyä loppuun parlamentin hyväksytyä toukokuussa viimeiset jäsenyyden edellyttämät lait. Ukraina liittyyneen WTO:n jäseneksi vuoden 2008 alkupuolella.

Yksityistäminen

Poliittisten erimielisyyksien sekä ulkomaisia investointeja kohtaan tunnetun epäluulon vuoksi yksityistäminen ja rakenteelliset uudistukset ovat edenneet Ukrainassa hitaasti. Yksityistäminen käynnistyi virallisesti vuonna 1992, kun Valtion omaisuusrahasto (State Property Fund) perustettiin. Valtion omaisuuden myynti kohtasi kuitenkin paljon vastarintaa parlamentissa ja hallituksessa ja tulokset jäivät laihoiksi. Suurin osa yksityistetyistä yrityksistä päätyi toimivalle johdolle ja muille työntekijöille tai muutamille oligarkeille.

Vuonna 2007 yksityistämällä on määrä ansaita noin viisi miljardia grivnaa. Yksityistämislistalla on yli 500 kohdetta. Tietoja yksityistettävistä yrityksistä valtion omaisuusviraston (State Property Fund) sivuilta: <http://www.spfu.gov.ua>

Työvoima

Työvoimakustannukset ovat Ukrainassa toistaiseksi alhaiset. Välttämättömien kulujen kattamiseksi monet joutuvat pitämään 2-3 työpaikkaa. Tämän vuoksi Ukrainan harmaa sektori on suuri, epävirallisten arvioiden mukaan yli 30 prosenttia bruttokansantuotteesta. Työttömiksi on virallisesti rekisteröitynyt alle viisi prosenttia työvoimasta. Kiinnostus ilmoittautua työttömäksi on olematonta, koska työttömyyskorvaukset ovat nimellisiä. Toisaalta teollisuudesta on suuri joukko työntekijöitä palkattomalla vapaalla, vaikka virallisesti ovatkin työntekijätilastoissa.

Työttömyys vaihtelee suuresti alueittain. Vähiten työttömiä on Kiovassa, Sevastopolissa ja Odessan alueella. Pahimmat työttömyysalueet ovat saaneet vähän investointeja, mistä syystä työttömyyden arvioidaan entisestään kasvavan. Tällä hetkellä eniten työttömiä on Tshernobylin, Tshernihivin, Rivnen ja Hersonin alueilla.

Vuoden 2007 tammi-kesäkuussa keskimääräinen kuukausipalkka oli 1 225 grivnaa eli 178 euroa. Palkkaerot ovat kuitenkin suuria ja varakkaimmalla osalla väestöstä tulot ovat moninkertaiset keskipalkkaan verrattuna. Yksityisen sektorin palkat ovat olennaisesti korkeammat kuin julkisen sektorin, minkä vuoksi julkisella sektorilla on vaikeuksia saada palkattua pätevää työvoimaa. Korkeimpia palkkoja maksetaan rahoitussektorilla, jossa palkat ovat lähes kaksinkertaiset maan keskiarvoon nähden. Huomattavasti keskiarvoa korkeampaa palkkaa maksetaan myös vientiin suuntautuneilla teollisuudenaloilla sekä kuljetus- ja tietoliikennesektoreilla. Palkat ovat alhaisimmat maataloudessa sekä opetustoimessa ja terveydenhuoltosektorilla.

Keskimääräisiä palkkoja toimialoittain vuoden 2007 tammi-kesäkuussa (grivnaa)

Tuotannonala	Grivnaa
Maatalous	638
Metsätalous	1034
Teollisuus	1440
- kaivosteollisuus	1816
- valmistusteollisuus	1350
-- elintarviketeollisuus	1115
-- tekstiiliteollisuus	731
-- metsä- ja puutuoteteollisuus	987
-- sellu- ja paperiteollisuus	1432
-- kemianteollisuus	1485
-- metalli- ja metallituoteteollisuus	1963
-- koneenrakennus	1243
-- sähkökonetuoantanto	1125
-- sähkön, veden ja kaasun tuotanto	1467
Rakennusala	1320
Tukku- ja vähittäiskauppa	1059
Kuljetus- ja tietoliikennesektori	1564
Rahoitussektori	2489
Valtionhallinto	1672
Keskimääräinen palkka	1225

Lähde: Ukrstat

Palkkaerot ovat suuria myös alueellisesti. Korkeimpia palkkoja maksetaan pääkaupungissa sekä maan koillis- ja itäosien metalliteollisuusalueilla. Joillakin maan etelä- ja länsiosien alueilla palkka on vain puolet Kiovan tasosta. Vuoden 2007 kesäkuussa keskimääräinen kuukausipalkka oli Kiovassa 2302 grivnaa. Toisella tilalla palkkatason mukaan oli Donetskin alue (1561 UKR) ja kolmantena Dnepropetrovskin alue (1448 UKR). Seuraavina olivat Zaporozhjen, Kiovan ja Luganon alueet hieman yli 1200-1400 grivnan palkoillaan. Alhaisimman palkkatason alueita olivat Hmelnytskin, Tshernobilin, Zhitomyrin, Vinnitsan ja Volynin alueet, joissa keskimääräinen palkka oli hieman yli 1000 grivnaa eli alle puolet Kiovan tasosta. Vaikkakaan viralliset tilastot eivät anna luotettavaa kuvaa väestön tulotasosta mittavan varjotalouden vuoksi, arvioidaan ainakin kolmanneksen väestöstä elävän toimeentulominimiä alhaisemmillä tuloilla.

ULKOMAANKAUPPA

Kokonaiskauppa

Kauppapolitiikka

Ukrainan ja EU:n välistä kauppaa säätelee EU:n ja Ukrainan välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus (PCA), joka myöntää sopimuksen osapuolille suosituimmuuskohtelun. Toukokuun 2004 alusta alkaen sopimus laajeni kattamaan myös uudet EU-jäsenmaat. Tästä seurasi Ukrainan kannalta mm. se, että vapaakauppasopimukset Viron ja Latvian kanssa lakkasivat olemasta voimassa ja kauppaa käydään nyt EU-säännöillä. Ukraina on hakenut myös Keski-Euroopan vapaakauppajärjestön (CEFTA) jäsenyyttä.

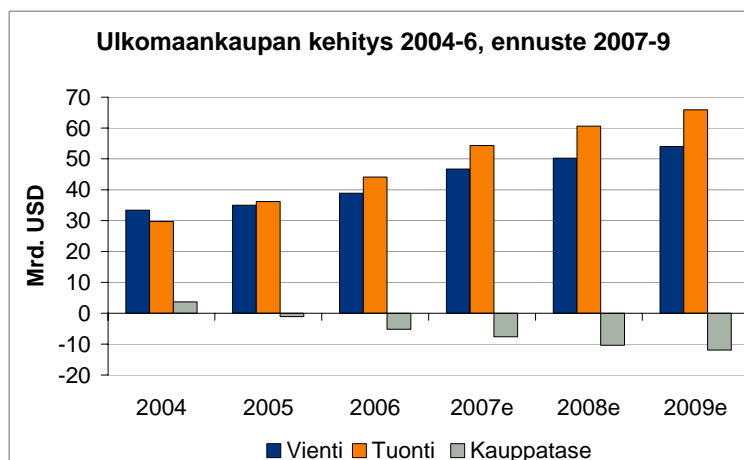
Vuoden 2003 alkupuolella käynnistettiin neuvottelut Ukrainan, Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin välillä yhteisen talousalueen perustamisesta. Ukraina on painottanut koko neuvotteluprosessin ajan, ettei sopimuksen allekirjoittaminen mainittujen kolmen IVY-maan kanssa saa vaikuttaa sen pyrkimykseen integroitua entistä voimakkaammin länteen. Sopimus on edelleen neuvotteluvaiheessa.

EU-integraation ohella tärkeä tavoite on WTO-jäsenyys. Tämä edellyttää tuontitullien alentamista ja määrällisten rajoitusten poistamista. Voidakseen suojella joitakin strategisesti tärkeitä teollisuudenalojaan (mm. tekstiili- ja vaatetus- sekä elintarviketeollisuus) ja antaa näille aikaa sopeutua vapaampaan kauppapolitiikkaan Ukraina on esittänyt siirtymäaikoja. Ukraina sai WTO-jäsenyyttä koskevat neuvottelut loppuun vuoden 2007 toukokuussa. Jäsenyys toteutuu todennäköisesti vuoden 2008 alkupuolella, parhaassa tapauksessa vuoden 2007 lopussa.

Merkittävä kauppapoliittinen saavutus on ollut EU:n vuoden 2005 joulukuun alussa ja Yhdysvaltojen vuoden 2006 helmikuussa Ukrainalle myöntämä markkinatalousmaan status. Ukrainalaisille yrityksille markkinatalousstatuksen saaminen merkitsee mahdollisuutta saada ulkomaisia investointeja. Ulkomaisille investoijille Ukrainan uusi status merkitsee investointi-ilmapiiirin paranemista ja liiketoimien sujumista tiettyjen sääntöjen mukaan.

Ulkomaankaupan kehitys

- Vuonna 2006 viennin arvo oli 38,9 miljardia dollaria ja tuonnin 44,1 miljardia dollaria
- Vienti kasvoi 12,1 prosenttia ja tuonti 24,6 prosenttia edellisvuodesta
- Vuoden 2007 tammi-elokuussa vienti kasvoi 30,0 prosenttia ja tuonti 33,8 prosenttia edellisvuoden vastaavan ajankohdan tasosta

Lähteet: UkrStat, EIU 10/2007

Ukrainan ulkomaankaupan kehitys 2004-2006, ennuste 2007-9, mrd. USD

	2004	2005	2006	2007e	2008e	2009e
Vienti	33,4	35,0	38,9	46,7	50,2	54,0
Tuonti	29,7	36,2	44,1	54,3	60,6	65,9
Kauppataase	3,7	-1,1	-5,2	-7,6	-10,4	-11,9

Lähteet: UkrStat, EIU Forecasts 10/2007

Ukrainan ulkomaankauppa oli alijäämäistä koko 1990-luvun, mutta vuosituhannen taitteessa tase saatiin viennin kasvun ansiosta käännettyä ylijäämäiseksi. Viennin merkittävä kasvattaminen ilman huomattavia modernisointi-investointeja on vaikeaa. Toisaalta tuonnin kasvu kiihtyy kulutus- ja investointikysynnän voimistuessa ja energiatuotteiden hintojen noustessa. Vuonna 2006 Ukrainan kauppavaje nousi jo 5,2 miljardiin dollariin ja vaje kasvaa edelleen lähivuosina Venäjän nostettua kaasun hintaa.

Ukrainan merkittävimpiä vientituotteita ovat perinteisesti olleet rauta ja teräs, joiden korkeat maailmanmarkkinahinnat ovat viime vuosina tuoneet huomattavat vientitulot. Tuontia hallitsevat öljy ja kaasu, joita tuodaan Venäjältä ja Turkmenistanista. EU-maista tuodaan ensisijaisesti koneita ja laitteita, kuljetusvälineitä, kemianteollisuuden tuotteita, kulutustavaroita ja lääkkeitä. Lähivuosina tuonnin EU-maista arvioidaan voimakkaasti kasvavan erityisesti valmiiden tavaroiden, koneiden ja laitteiden sekä palvelujen osalta.

Tavarakaupan rakenne vuonna 2006 (osuus % viennistä/tuonnista)

Vienti		Tuonti	
Tuoteryhmä	Osuus %	Tuoteryhmä	Osuus %
Metallit	42,8	Öljy, kaasu ja -tuotteet	30,0
Maataloustuotteet ja elintarvikkeet	12,2	Koneet ja laitteet	17,5
Kivennäisainetuotteet	10,1	Kuljetusvälineet	11,4
Koneet ja laitteet	8,7	Kemialliset tuotteet, muovit ja kumi	14,2
Kemialliset tuotteet, Muovit ja kumi	10,9	Elintarvikkeet, maataloustuotteet	13,0
Kuljetusvälineet	5,4	Metallituotteet	7,4
Muut	9,9	Muut	6,5
Yhteensä	100,0	Yhteensä	100,0

Lähde: Ukrstat

Alueista eniten ulkomaankauppaa käyvät Itä-Ukrainan hiili- ja teollisuusalueet, Dnepropetrovskin ja Donetskin alueet, sekä pääkaupunkiseutu. Tuonnissa Kiovan osuus oli vuonna 2006 lähes 40 prosenttia.

Ulkomaankauppa alueittain vuonna 2006 (tärkeimmät alueet)

Alue	Vienti		Alue	Tuonti	
	Milj. USD	Osuus % koko viennistä		Milj. USD	Osuus % koko tuonnista
Donetskin alue	8 779	22,9	Kiova	17 573	39,0
Dnepropetrovskin alue	7 124	18,6	Dnepropetrovskin alue	3 723	8,3
Kiova	4 398	11,5	Donetskin alue	2 901	6,4
Zaporozhjen alue	3 121	8,1	Zaporozhjen alue	2 084	4,6
Luganon alue	3 015	7,9	Odessan alue	1 985	4,4
Poltavan alue	1 874	4,9	Kiovan alue	1 951	4,3
Muut	10 057	26,2	Muut	14 818	32,9
Yhteensä	38 368	100,0	Yhteensä	45 035	100,0

Lähde: Ukrstat

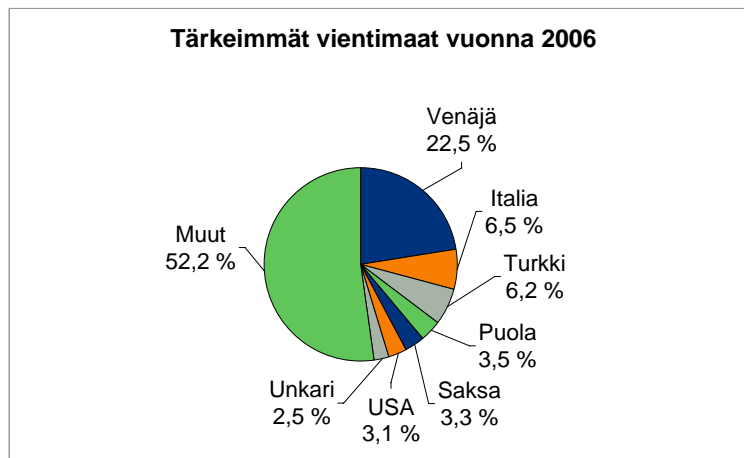
Ulkomaankauppa maittain

Vientimaat

- Vuonna 2006 Venäjän osuus Ukrainan viennissä oli yli viidennes
- EU-alueella Italia, Puola ja Saksa ovat tärkeimmät vientimaat

IVY-maiden osuus Ukrainan ulkomaankaupassa on viime vuosina supistunut ja oli vuonna 2006 enää noin kolmannes viennistä ja 44 prosenttia tuonnista. Vienti IVY-maihin kasvoi 18 prosenttia edellisvuodesta ja tuonti IVY-maista 18,5 prosenttia. Samanaikaisesti vienti muihin maihin kasvoi 9,5 prosenttia, kun taas tuonti IVYn ulkopuolelta kasvoi 30,1 prosenttia.

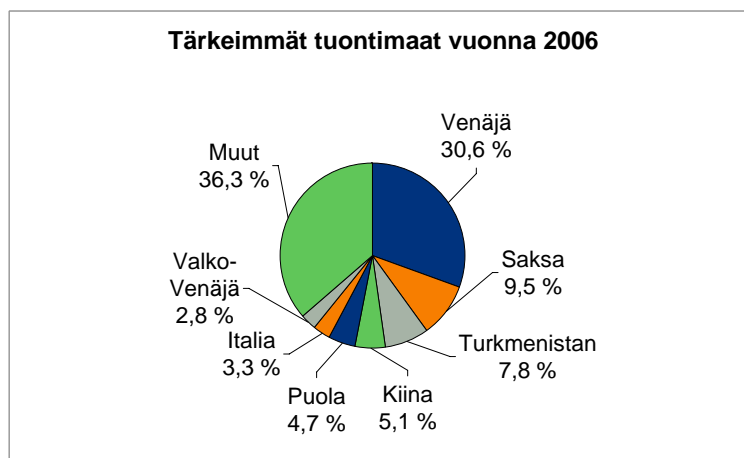
Venäjä on merkittävin vientimaa ja vuonna 2006 sen osuus kokonaisviennistä oli 22,5 prosenttia. Venäjän-viennin merkitys on suuri erityisesti Ukrainan kemianteollisuudelle, metallurgia-, maatalous- ja koneenrakennusyrityksille. EU-alueella Ukrainan merkittävimpiä vientimaita ovat Italia, Puola ja Saksa ja EU:n ulkopuolella Turkki.

Lähde: UkrStat

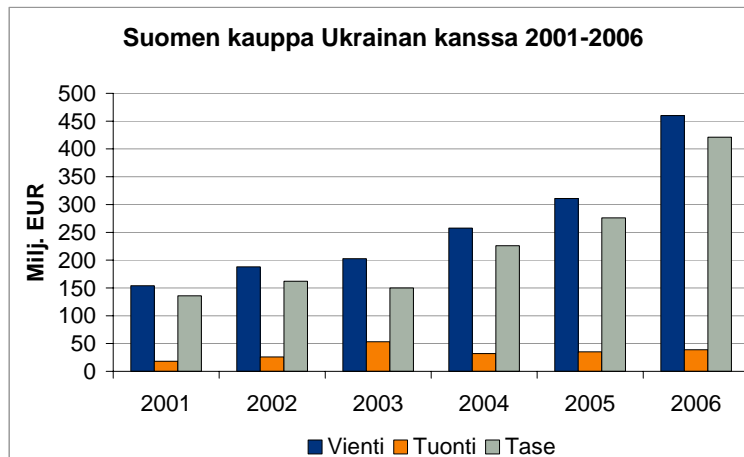
Ukrainan tuonti

- Venäjä on kaasu- ja öljytuonnin vuoksi ylivoimaisesti merkittävin tuontimaa
- IVY-maista myös Turkmenistan on tärkeä tuontimaa kaasutuonnin vuoksi
- EU-maista Saksa on ylivoimaisesti tärkein tuontimaa
- Kiinan merkitys tuonnissa on vuosi vuodelta kasvanut

Lähde: UkrStat

Kauppa Suomen kanssa

Lähde: Tullihallitus 3/2007

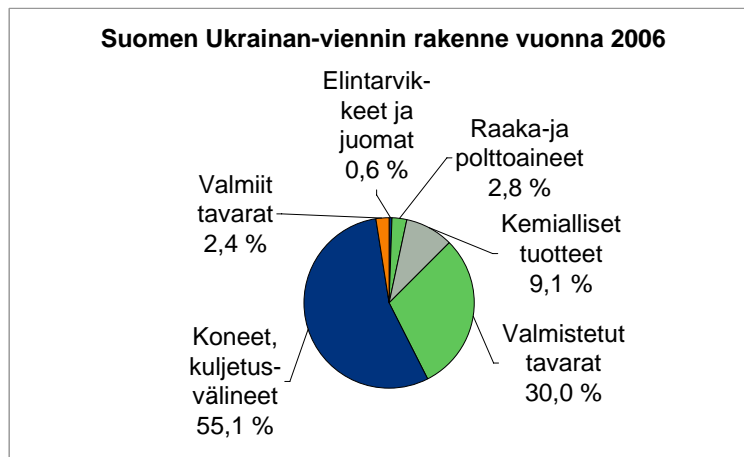
Suomen kauppa Ukrainan kanssa 2001-2006 ja tammi-heinäkuussa 2007

	Vienti			Tuonti			Tase
	Milj. €	Muutos %	Osuus %	Milj. €	Muutos %	Osuus %	Milj. €
2001	154,0	+38	0,3	18,0	+8	0,1	+136
2002	188,0	+22	0,4	26,0	+45	0,1	+162
2003	202,5	+8	0,4	53,1	+102	0,1	+150
2004	257,5	+27	0,5	31,9	-40	0,1	+226
2005	311,0	+21	0,6	35,0	+9	0,1	+276
2006	459,8	+47,9	0,7	39,3	+13	0,1	+421
I-VII 2007	298	+26	0,8	25	+20	0,1	+273

Lähde: Tullihallitus 10/2007

Suomen vienti Ukraina

Vuonna 2006 Suomen vienti Ukrainaan kasvoi 48 prosenttia edellisvuodesta 460 miljoonaan euroon. Viennin kasvu on jatkunut kaksinumeroisin luvuin myös vuoden 2007 alkupuolella. Ukrainan merkitys Suomen vientimaana on selvästi vahvistunut kuluvaan vuosikymmeneen aikaan. Vuoden 2007 heinäkuussa sen osuus Suomen viennissä oli 0,8 prosenttia, kun se vuonna 2001 oli vain 0,3 prosenttia. Ukrainan osuus Suomen viennissä on huomattavasti suurempi kuin useiden EU-maiden. Vuoden 2004 jälkeen EU:hun liittyneistä maista Ukrainan edellä Suomen vientimaiden joukossa ovat vain Viro ja Puola.

Lähde: Tullihallitus

Suomen 10 tärkeintä vientituotetta Ukrainaann vuonna 2006				
	SITC-nimike	Milj. €	Osuus %	Muutos %
1	puhelin-, radio-, tv- yms. laitteet	167,8	36,5	72,3
2	paperi ja pahvi sekä tuotteet niistä	107,2	23,3	29,9
3	eri toimialojen erikoiskoneet	25,7	5,6	39,1
4	muut sähkökoneet ja laitteet	22,1	4,8	-2,3
5	toimistokoneet ja atk-laitteet	18,5	4,0	393,4
6	muovit, valmistamattomat	13,2	2,9	1,7
7	väri- ja parkitusaineet	12,8	2,8	-9,8
8	kumituotteet	11,7	2,5	481,1
9	yleiskäyttöiset teollisuuden koneet ja laitteet	9,8	2,1	21,1
10	rauta ja teräs	8,3	1,8	129,9
10 tärkeintä yhteensä		397,0	86	49,5
Koko vienti		459,8	100	47,9

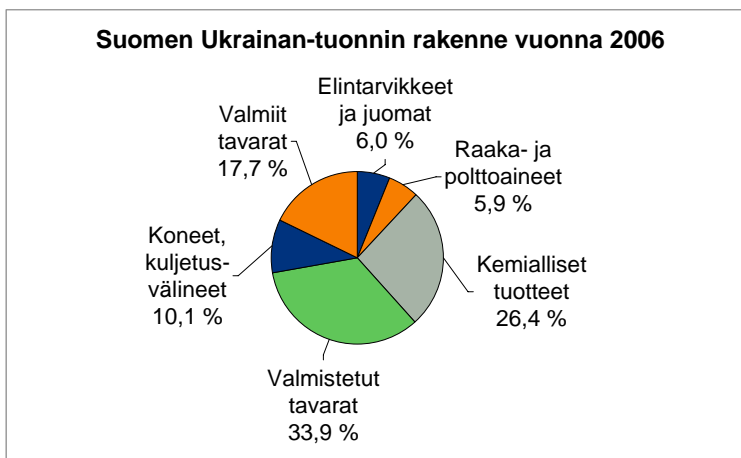
Lähde: Tullihallitus

Huomattavan suuret kasvulukemat Suomen viennissä Ukrainaann ovat viime vuosien aikana selittyneet telekommunikaatioalan laitteiden viennin voimakkaalla kasvulla. Vuonna 2006 telekommunikaatioalan laitteiden vienti Ukrainaann kasvoi 72,3 prosenttia edellisvuodesta ja niiden osuus kokonaisviennistä nousi 36,5 prosenttiin. Kasvu oli vuotta aikaisemminkin 80 prosenttia. Puhelinlaitteiden ohella koneryhmässä kasvoi keskimääräistä voimakkaammin myös toimistokoneiden ja ATK-laitteiden sekä eri toimialojen erikoiskoneiden ja yleiskäyttöisten teollisuuskoneiden vienti.

Paperi ja kartonki ovat perinteisesti olleet Suomen tärkeimpiä vientituotteita Ukrainaann ja niiden osuus koko viennistä oli vuonna 2006 runsaat 23 prosenttia. Kymmenen tärkeimmän vientituotteen joukkoon nousivat kumituotteet sekä rauta ja teräs, joiden vienti kasvoi kolminumeroisin luvuin edellisvuodesta. Kymmenen tärkeimmän tuoteryhmän osuus viennissä oli 86 prosenttia. Vienti laski ainoastaan sähkökoneiden sekä väri- ja parkitusaineiden osalta. Viimeksi mainitun tuoteryhmän osalta viennin supistumista selittää Tikkurilan paikallisen tuotannon kasvu Ukrainaann.

Suomen tuonti Ukrainaannasta

- Vuonna 2006 Suomen tuonti Ukrainaannasta kasvoi 13 prosenttia 39 miljoonaan euroon
- Tärkeimpiä tuontituotteita olivat rauta ja teräs, orgaaniset kemialliset tuotteet ja vaatteet

Lähde: Tullihallitus

Suomen tuonti Ukrainaannasta on vähäistä, mutta on viime vuosina osoittanut lievää kasvua. Rauta ja teräs ovat perinteisesti olleet Suomen tärkeimmät tuontituotteet Ukrainaannasta. Vuonna 2006 niiden tuonnin arvo kasvoi 7 prosenttia edellisvuodesta ja tuoteryhmän osuus koko

tuonnista oli 30,2 prosenttia. Eniten vuonna 2006 kasvoi orgaanisten kemiallisten tuotteiden, voimakoneiden ja moottoreiden sekä kaakaota sisältävien tuotteiden tuonti. Sen sijaan kivihiilen ja koksen tuonti supistui edellisvuoden 8,8 miljoonasta eurosta vajaaseen miljoonaan euroon. Vaatteiden tuonti on osoittanut laskua jo useampana vuonna peräkkäin, mikä kiellii sopimusvalmistuksen vähenemisestä Ukrainassa.

Suomen 10 tärkeintä tuontituotetta Ukrainasta vuonna 2006

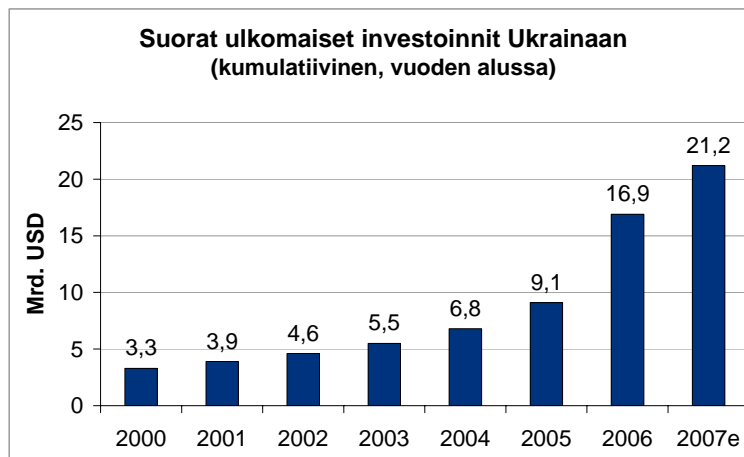
	SITC-nimike	Milj €	Osuus %	Muutos %
1	rauta ja teräs	11,8	30,2	7,2
2	orgaaniset kemialliset aineet	8,4	21,5	600,6
3	vaatteet	4,4	11,2	-5,7
4	voimakoneet ja moottorit	2,5	6,4	615,9
5	muut valmiit tavarat	2,2	5,5	-18,8
6	suklaa ja muut kaakaota sisältävät valmisteet	1,5	3,9	29670,6
7	väri- ja parkitusaineet	1,4	3,6	34,7
8	hedelmät ja kasvikset	0,8	2,0	475,8
9	kivihiili, koksi, briketit yms.	0,8	2,0	-91,0
10	puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	0,6	1,5	43,9
	10 tärkeintä yhteensä	34,5	88	13,6
	Koko tuonti	39,3	100	12,9

Lähde: Tullihallitus

Ulkomaiset investoinnit

- Vuoden 1992 ja vuoden 2007 kesäkuun lopun välillä Ukrainaan oli tehty suoria ulkomaisia investointeja 18,5 miljardin dollarin arvosta
- Vuonna 2006 suorien ulkomaisten investointien arvo oli 4,6 miljardia dollaria

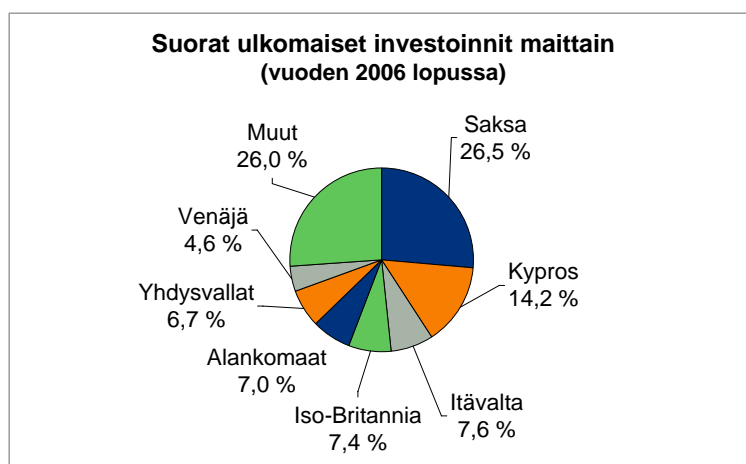
Ukrainan tilastoviranomaisten mukaan Ukrainaan oli tehty vuoden 2007 kesäkuun loppuun mennessä suoria ulkomaisia investointeja 18,5 miljardin dollarin arvosta. Vuonna 2005 investointien arvo nousi ennätyskalliseen 7,3 miljardiin dollariin, mikä kertyi suurelta osin Krivorozhstal-terästehtaan myynnistä 4,8 miljardilla dollarilla (93,02 %:n osuus) Mittal Steelille ja AVAL-pankin myynnistä 1,03 miljardilla dollarilla itävaltalaiselle Raiffeisenbankille. Vuonna 2006 suorien ulkomaisten investointien arvo jäi 4,58 miljardiin dollariin johtuen edellisvuoden kaltaisten suurien yksityistämishankkeiden puuttumisesta. Ukrainan talousministeriö arvioi suorien ulkomaisten sijoitusten arvon olevan kuluvana vuonna 3-4 miljardia dollaria.

Lähde: UkrStat

Maailmanpankki on laatinut Ukrainan talousministeriön alaiselle ulkomaisten investointien edistämiseen erikoistuneelle virastolle vuosille 2007-2010 ajoittuvan strategian ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi Ukrainaan. Strategian mukaan investointeja pyritään houkuttelemaan erityisesti seuraaville aloille, joiden uskotaan vauhdittavan Ukrainan talouskehitystä pitkällä tähtäimellä: koneenrakennus- ja autoteollisuus, kulutuselektronikka, ICT ja HighTech, maatalous ja elintarviketeollisuus, avaruus- ja ilmailuala, vaihtoehtoiset energialähteet. Ohjelman laatijoiden mukaan suorien ulkomaisten investointien määrä nousee vuositasolla 8,2 miljardiin dollariin vuoteen 2012 mennessä. Maailmanpankki suosittelee investointien ohjaamista Ukrainan alueille, sillä Kiova vetää muutenkin ulkomaisia sijoittajia.

Saksa on Mittal Steelin oston ansiosta ylivoimaisesti merkittävin ulkomainen investoija Ukrainassa. Toisen sijalla on Kypros, josta tulevat investoinnit ovat takaisin palaavaa ukrainalaista pääomaa. Kyprokselta tulleet investoinnit on sijoitettu pääasiassa elintarviketeollisuuteen ja tukkukauppaan, mutta myös rahoitussektorille. Kolmannella tilalla on Itävalta Raiffeisenbankin sijoitusten ansiosta.

Lähde: UkrStat

Suomen suorien investointien arvo Ukrainaan oli vuoden 2007 alussa Ukrainan tilastoviraston mukaan 13,8 miljoonaa dollaria. EU-maista oli tehty Ukrainaan vuoden 2007 alkuun mennessä investointeja 21,2 miljardin dollarin arvosta. EU-maista alle 20 miljoonaa euroa Ukrainaan ovat sijoittaneet Suomen ohella vain Malta, Slovenia ja Portugali.

Lähes kolme neljäsosaa Ukrainaan tulleista suorista ulkomaisista investoinneista on jäänyt Kiovaan ja Kiovan alueelle, joiden ohella ulkomaiset yhtiöt ovat investoineet mm. Donetsk, Dnepropetrovskin, Zaporozhjen, Donetsk, Lvovin ja Krimin alueille. Ukrainan lähestyvän WTO-jäsenyyden uskotaan rohkaisevan länsimaisia sijoittajia lisäämään investointejaan.

Investointiedut ja -rajoitukset

Ulkomaisten investoijien harjoittamaa liiketoimintaa Ukrainassa säätelevät mm. seuraavat lait:

- laki ulkomaisista sijoituksista (*Law on Foreign Investment Regime*)
- yhtiölaki (*Company Law*)
- laki ulkomaisista taloudellisista toiminnoista (*Law on Foreign Economic Activities*)
- laki valtionyritysten yksityistämisestä (*Law on Privatisation of State-Owned Enterprises*)
- maalaki (*Land Code*)
- konkurssilaki (*Law on Bankruptcy*)
- arvopaperi- ja pörssilaki (*Law on Securities and Stock Exchanges*)

Liiketoimintaa säätelevät lisäksi vero- ja valuuttalait, tuonti- ja vientimääräykset, immateriaalisia omistusoikeuksia koskevat lait, omistusslaki sekä perustuslaki. Ulkomaisia sijoituksia koskeva laki takaa rekisteröidyille ulkomaisille sijoittajille samat oikeudet kuin paikallisille. Omistus on suojattu kansallistamista vastaan. Valtio voi ottaa yksityisomaisuutta haltuunsa vain kansallisen hätätilan sattuessa. Immateriaaliset omistusoikeudet on suojattu hyvin kansainvälisillä sopimuksilla ja kansallisilla laeilla, mutta säädösten toimeenpano on

heikkoja. Piraattituotteita on laajalti saatavilla. Niiden valmistajia ja myyjiä ei tavoitella aktiivisesti, eivätkä rangaistukset ole riittävän ankaria.

Laki ulkomaisista sijoituksista takaa ulkomaisille investoijille sijoitetun pääoman, siitä saatujen voittojen ja muiden tulojen vapaan siirron ulkomaille, kun verot ja muut pakolliset maksut on hoidettu. Sijoitettu pääoma voidaan kotiuttaa kuuden kuukauden sisällä liiketoiminnan lakkauttamisesta. Voittojen, osinkojen ym. investointitulojen kotiuttamiselle ei ole aikarajaa.

Erityistalousalueet

Ukrainassa on yksitoista erityistalousaluetta (*Special Economic Zones, SEZ*) sekä yhdeksän prioriteettikehitysalueita (*Territory of priority development*), joilla toimivat yritykset ovat saaneet mm. vero- ja tullietuja. Vuoden 2005 alkupuolella hallitus päätti poistaa erityistalousalueiden etuudet. Elokuussa 2006 valittu uusi hallitus ilmoitti vievänsä vuoden 2007 budjettineuvottelujen yhteydessä parlamentin käsittelyyn esityksen erityistalousalueiden etujen palauttamisesta.

Parlamentin käsittelyyn tammikuussa 2007 jätetyssä vapaakauppa-alueita koskevassa lakiluonnoksessa esitetään mm., että vapaakauppa-alueilla toimivat yritykset maksaisivat veroa 50 prosenttia normaalista verokannasta. Valtiovarainministeriö valmistelee parhaillaan yhtenäistä tulli- ja veroetumenettelyä vapaakauppa-alueille.

Yleinen mielipide näyttäisi olevan kääntymässä vapaakauppa-alueiden puolelle. Pääministeri Janukovitsh totesi keväällä, että alueet puoltavat paikkansa, sillä niiden avulla uskotaan saatavan maahan enemmän ulkomaisia investointeja, jotka puolestaan luovat uusia työpaikkoja ja edistävät myös paikallista yritystoimintaa.

Vuoden 2007 alussa hyväksyttiin jo 19 hanketta, joissa on mukana yhdysvaltalaisia investoijia, toteutettaviksi vapaakauppa-alueilla ja prioriteettikehitysalueilla. Yhdysvaltalaisen pääoman osuus hankkeissa on noin 166 miljoonaa dollaria.

Maan omistaminen

Maalaki hyväksyttiin Ukrainan parlamentissa vuosien käsittelyn jälkeen 25.10.2001. Ukrainan parlamentin heinäkuun 2003 alussa maalakiin tekemän lisäyksen mukaan ulkomaalaiset voivat nyt ostaa Ukrainassa maata, jolla niiden investointikohde sijaitsee. Maan ostoa edellyttää, että ulkomaisella yrityksellä on rekisteröity yritys Ukrainassa tai että se on mukana yhteisyrityksessä. Maatalousmaata ulkomaiset fyysiset tai juridiset henkilöt eivät edelleenkään voi ostaa. Ainoa vaihtoehto päästä maatalousmaan omistajaksi on ostaa ukrainalainen yritys, joka jo omistaa maatalousmaata.

Suomalaiset investoinnit

Ukrainan markkinoilla toimii noin 60 suomalaista yritystä. Suorat investoinnit Suomesta Ukrainaan olivat vuoden 2007 alussa Ukrainan tilastoviraston mukaan arvoltaan ainoastaan 13,8 miljoonaa dollaria (vuoden 2005 alussa 9,2 milj. USD). Kiinnostus Ukrainaa kohtaan kasvaa kuitenkin koko ajan maan talouselämän voimistuessa. Tuoreimmista investoinneista voi mainita, että heinäkuussa 2006 Kemiran maaliliiketoiminnasta vastaava Tikkurila Oy osti koko osakekannan ukrainalaisessa Kolorit Paints -yhtiössä, josta se oli ostanut 51 prosentin osuuden jo syksyllä 2004. Kaupan yhteydessä maaliyhtiön nimeksi tuli TOB Tikkurila. Omaa tuotantoa Ukrainaan ovat perustaneet myös mm. Ruukki, Orion, Kone Cranes ja Lindström.

Vieraillessaan Suomessa syksyllä 2006 presidentti Viktor Juštšenko mainitsi potentiaalisina yhteistyöaloina mm. korkeateknologian, laivanrakennuksen, kone- ja laitetuotannon öljy- ja kaasuteollisuuden sekä maatalouden tarpeisiin. Vierailun aikana allekirjoitettiin sopimus yhteisyrityksen perustamisesta Sanitec Groupin ja Ukrbudmaterialyn välillä kylpyhuonekeramiikan tuotantoa varten. Sanitecin osuus Slavutaan perustettavassa Budfarfor-Sanitec -yhteisyrityksessä on 51 prosenttia ja Ukrbudmaterialyn 49 prosenttia. Suomalaisen investoinnin arvo on 52 miljoonaa euroa.

Suomella on Ukrainan kanssa investointisuojausopimus ja kaksoisverotuksen estävä sopimus.

MAA- JA METSÄTALOUS

- Maatalouden osuus bruttokansantuotteesta noin 10 prosenttia
- Maatalousmaata 69,3 prosenttia pinta-alasta eli noin 41,8 miljoonaa hehtaaria, josta viljeltyä 33 milj. ha
- Metsää 15,6 prosenttia pinta-alasta eli 10,8 miljoonaa hehtaaria
- Vuonna 2006 maataloustuotanto kasvoi 3,3 prosenttia edellisvuodesta
- Ukrainassa on noin 86 800 maatilaa

Ukraina tuotti Neuvostoliiton aikana merkittävän osan koko neuvostovaltion viljasta hyvän maaperänsä ansiosta. Tasavaltaa sanottiinkin Neuvostoliiton vilja-aitaksi. Itsenäistymisen jälkeen tuotanto laski vuosi vuodelta ja 90-luvun lopussa viljaa tuotettiin enää puolet vuosikymmenen alun tasosta, jolloin tuotanto oli vuosittain ollut noin 50 miljoonaa tonnia.

Ennätysellisen huonot viljasadot herättivät vallanpitäjät pohtimaan keinoja maatalouden nostamiseksi jaloilleen. Presidentti Kutshman joulukuussa 1999 antaman asetuksen pohjalta vuoden 2000 alkupuolella toteutettiin maataloussektorin uudistamisen ensimmäinen vaihe, jonka yhteydessä suuri joukko kollektiivitaloja muutettiin osakeyhtiöiksi ja osuustoimintatiloiksi. Jokainen viljelijä sai ilman korvausta 5 hehtaaria maata ja oikeuden ostaa lisäksi 25 hehtaaria. Uudistuksen jälkeen vuosina 2001-2002 viljan tuotanto saatiin nostettua jo lähelle 40 miljoonaa tonnia. Vuonna 2007 viljasadon ennustetaan olevan kevään kuivuuden vuoksi ainoastaan 27 miljoonaa tonnia, minkä vuoksi Ukrainan hallitus on asettanut rajoituksia viljan viennille heinäkuun alusta alkaen.

Maatalouden kehittämisen merkittävin este on pääoman puute, mikä on jarruttanut laitekannan uusimista, lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden yms. hankkimista. Ulkomaiset investoijat eivät ole osoittaneet kiinnostusta maatalousinvestointeihin epäselvien omistussuhteiden ja sekavan lainsäädännön vuoksi.

Maatalousmaa on yksityistetty, mutta sitä ei saa myydä, eikä pääsääntöisesti käyttää muuhun tarkoitukseen kuin viljelyyn. Ulkomaiset yhtiöt tai yksityishenkilöt eivät voi suoraan ostaa maatalousmaata Ukrainasta. Ulkomainen yhtiö voi joko vuokrata maatalousmaata tai ostaa ukrainalaisen yrityksen, joka omistaa maatalousmaata. Useilla ulkomaisilla viljakauppaa harjoittavilla yrityksillä (mm. Cargill, Toepfer) on omaa viljatuotantoa Ukrainassa.

Karjakanta on olennaisesti supistunut itsenäisyysvuosien aikana, kuten seuraavasta taulukosta käy ilmi. Ainoastaan sikojen ja siipikarjan määrä on alkanut kasvaa parin viime vuoden aikana.

Eläinten määrä (1000) vuoden alussa					
	Naudat	Josta lehmät	Siat	Lampaat	Siipikarja, milj.
1990	25 195	8 528	19 947	9003	255,1
1995	19 624	7 818	13 946	5 575	164,9
2000	10 627	5 431	10 073	1 885	126,1
2006	6 514	3 635	7 053	1 630	162,0
2007	6 175	3 347	8 055	1 617	166,5

Lähde: UkrStat

Ukrainassa oli vuonna 2004 **metsäalaa** vain 10,8 miljoonaa hehtaaria, joka on 15,6 prosenttia maan pinta-alasta. Metsäalaa on maan pinta-alaan ja luonnonolosuhteisiin nähden edelleen liian pieni, vaikka onkin lisääntynyt viimeisten viidentoista vuoden aikana metsänistutusten ansiosta. Metsäalaa on saatu lisättyä mm. istuttamalla käyttämätöntä maatalousmaata. Metsien hyötykäyttö on joillakin alueilla rajoitettua mm. ympäristönsuojelullisista ja ilmastollisista syistä. Lisäksi melko suuri osa (12,9 %) metsistä on suojeltuja. Vuonna 2002 hallitus hyväksyi vuoteen 2015 saakka ulottuvan metsäohjelman, jonka tavoitteena on nostaa metsäalaa 11,3 miljoonaa hehtaariin (16,1 % pinta-alasta). Metsäalaa vaihtelee suuresti alueittain. Joillakin alueilla metsää on vain noin 3 prosenttia pinta-alasta, kun metsäisimmillä alueilla metsän osuus voi nousta 40 prosenttiin. Valtaosa Ukrainan metsistä on maan pohjois- ja itäosissa. Nykyisen metsäkannan puuvarat ovat noin 1,74 miljardia kuutiometriä.

TEOLLISUUS JA RAKENTAMINEN

- Vuonna 2006 teollisuustuotanto kasvoi 6,2 prosenttia edellisvuodesta, vuoden 2007 tammi-heinäkuussa 11,2 prosenttia
- Teollisuus tuottaa noin 30 prosenttia bruttokansantuotteesta

Ukraina peri Neuvostoliiton ajalta raskaaseen teollisuuteen painottuvan teollisuusrakenteen. Tärkeimmät alat ovat teräs-, laivanrakennus- ja kemianteollisuus, kivihiilen kaivu sekä työstökoneiden ja aseiden tuotanto. Myös elintarviketeollisuus on varsin kehittyntä. Ukrainassa on kaiken kaikkiaan noin 119 000 teollisuusyritystä, joista 110 000 toimii valmistusteollisuudessa.

Teollisuustuotanto laski lähes koko 90-luvun ja kasvua kirjattiin ensimmäisen kerran vasta vuonna 1999. Tuotanto alkoi kohota erityisesti niillä teollisuudenaloilla, jotka veivät tuotteitaan länteen ja pystyivät hyödyntämään devalvaatioedun. Tällaisia teollisuudenaloja olivat mm. teräs- ja puunjalostusteollisuus. Myös tuontia korvaamaan pystyneet teollisuudenalat, kuten elintarvike-, tekstiili- ja vaatetusteollisuus, kasvattivat tuotantoaan.

Kuluvan vuosikymmenen alkupuolen teollisuustuotanto kasvoi vuotta 2002 lukuun ottamatta kaksinumeroinin luvuin. Vuonna 2005 teollisuustuotannon kasvu hidastui poliittisten myllerrysten vuoksi merkittävästi ja oli vain 3,1 prosenttia. Vuonna 2006 teollisuustuotanto kääntyi jälleen kasvuun. Keskimääräistä selvästi voimakkaammin kasvoi puun ja puutuotteiden (+13,9 %), kumi- ja muovituotteiden (+11,1 %), elintarvikkeiden (+10,0 %) sekä koneenrakennusteollisuuden (+11,8 %) tuotanto. Tuotanto kasvoi kaikilla muilla teollisuudenaloilla paitsi tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa sekä hiili- ja öljynjalostusteollisuudessa. Vuoden 2007 ensimmäisellä puolikkaalla teollisuustuotannon kasvu voimistui lähes kaikilla tuotannonaloilla lukuun ottamatta tekstiili- ja vaatetusteollisuutta, jonka alamäki jatkui.

Teollisuustuotannon rakenne vuonna 2006 ja muutos vuonna 2006 ja vuoden 2007 tammi-heinäkuussa (% ed. vuoden vastaavasta ajankohdasta)			
Teollisuudenala	Osuus %	Muutos % 2006/5	Muutos % I-VI 2007
Kaivannais- ja kaivosteollisuus	9,3	+5,8	+2,8
Valmistusteollisuus	77,8	+6,3	+13,0
- elintarviketeollisuus	15,6	+10,0	+13,9
- kevyt teollisuus	1,0	-1,9	-0,3
- puu- ja puunjalostusteollisuus	2,6	+13,9	+27,5
- hiili- ja öljynjalostusteollisuus	9,4	-12,1	+3,6
- kemian- ja petrokemianteollisuus	6,7	+3,2	+5,7
- -- kumi- ja muovituotteet		+11,1	+15,4
- metallurgia- ja metalliteollisuus	25,7	+8,9	+12,2
- koneenrakennus- ja kulkuneuvoteollisuus	12,6	+11,8	+23,7
Sähkön, kaasun ja veden tuotanto	12,9	+6,7	+1,1
Koko teollisuustuotanto (ml. muut)	100,0	+6,2	+11,2

Lähde: UkrStat

Valmistusteollisuus

Metalli- ja terästeollisuuden merkitys on suuri mittavien rautamalmivarojen, kehittyneen infrastruktuurin, merisatamien läheisyyden ja vientipotentialin ansiosta. Metallurgiayritysten tuotanto on kasvanut koko kuluvan vuosikymmenen alkupuolen vuotta 2005 lukuun ottamatta. Metallurgia-ala on ollut viime vuodet maailmanmarkkinahintojen suotuisan hintakehityksen ansiosta merkittävä maan koko talouskasvua tukeva tekijä.

Ukrainassa on neljätoista metallurgia-alan yritystä, joista merkittävin on Dnepropetrovskissa sijaitseva teräsajätti Mittal Steel Kryvyi Rih (ent. Krivorizhstal). Kryvyj Rih sai uuden omistajan lokakuussa 2005, kun maailman suurimman teräsyhtiön Mittal Steel Corporation N.V:n saksalainen tytäryhtiö voitti tarjouskilpailun 93,02 prosentin osuudesta yhtiössä. Yrityksen alkuperäinen omistaja oli ex-presidentti Leonid Kutshman vävy, oligarkki Rinat Ahmetov. Julia Tymošenkoon edellisellä pääministerikaudella Krivorizhstalin yksityistäminen purettiin ja Ahmetov sai väistyä uusien omistajien tieltä.

Tällä hetkellä Ahmetov on 90 prosentin (vaimo 10 prosentin) osuudella enemmistöomistaja Donetskissa pääpaikkaansa pitävässä System Capital Management -yhtiössä (SCM), jolla on omistuksia mm. hiili- ja terästeollisuudessa, energiasektorilla, rahoitus-, vakuutus- ja kustannusaloilla sekä telekommunikaatioalalla. Kesäkuussa 2006 SMC perusti hollantilaisen Metinvest BV:n kanssa Metinvest-nimisen holding-yhtiön. SCM omistaa yhtiöstä 80 prosenttia ja Metinvest BV 20 prosenttia. Merkittävimpiä holdingin yrityksistä ovat teräsyhtiö Azovstal, Kravtshikin putkitehdas, Krasnodon-hiiliyhtiö ja italialainen teräsyhtiö Ferriera Valsider. Vuonna 2005 holdingiin kuuluvat yritykset tuottivat mm. 16 miljoonaa tonnia rautamalmia ja yli 5 miljoonaa tonnia hiiltä sekä noin 20 prosenttia Ukrainan terästuotannosta. Vuonna 2007 SMC aikoo osallistua Ukrtelekomin yksityistämiseen. Maan suurimmasta matkapuhelinoperaattorista on tarkoitus yksityistää viiden prosentin osuus. Ahmetovin vaikutusvalta on suuri maan korkeimmallakin tasolla, sillä hän on Alueiden puolueen edustajana parlamentissa ja kuuluu pääministeri Janukovitshin sisäpiiriin.

Ukrainan **öljy- ja kaasuteollisuus** on varsin kehittymätöntä, koska neuvostovallan aikana kaikki voimavarat kohdennettiin Siperian öljy- ja kaasukenttien kehittämiseen. Sektorilla toimii kaiken kaikkiaan noin 240 yritystä, jotka ovat erikoistuneet öljyn etsintään, tuotantoon ja kuljetukseen, kaasun tuotantoon ja kuljetukseen, öljyn ja kaasun jalostukseen, öljytuotteiden varastointiin ja jakeluun. Naftogaz omistaa osuuksia noin 70 yrityksessä, joiden osuus Ukrainan koko kaasun- ja öljytuotannosta on lähes 95 prosenttia.

Ukrainassa on kuusi öljynjalostamoja, joiden jalostuskapasiteetti on noin 51 miljoonaa tonnia vuodessa. Suurin öljynjalostamo on Itä-Ukrainassa Krementshukissa toimiva ylikansallinen [UkrTatNafta](#), jossa on osakkaana tatarstanilainen TatNeft. Yhtiö tuottaa laajan valikoiman erilaisia öljynjalostustuotteita sekä kotimaan markkinoille että vientiin. Raakaöljy tulee kolmea eri putkea pitkin Siperiasta, Volgan alueelta ja Itä-Ukrainasta.

Luganskissa Itä-Ukrainassa sijaitseva LiNOS LLC (ent. Lisitshanskin jalostamo) on viimeinen neuvosto-Ukrainaan rakennettu jalostamo. Se on tällä hetkellä Ukrainan toiseksi suurin jalostamo, josta venäläis-brittiläinen TNK-BP omistaa 78 prosentin osuuden. Jalostamon kapasiteetti on 16 miljoonaa tonnia vuodessa.

Maan kolmanneksi suurin jalostamo on Hersonin öljynjalostamo, joka on varsin nykyaikainen vuosina 1992-94 toteutetun laajan modernisointiohjelman ansiosta. Vuonna 2000 jalostamon tärkein öljyn toimittaja Kazakoil (nytemmin Kazmunaigaz) osti 60 prosentin osuuden yhtiössä. Yhtiön omistajiin kuuluvat myös venäläiset Alliance Group (24,9 %) ja Rosneft. Alliance Group on johtanut yhtiötä KazmunaiGazin valtuuttamana vuodesta 2000 alkaen.

Odessan öljynjalostamosta (LUKoil-Odesskij neftepererabatyvajushchij zavod) omistaa venäläinen LUKoil 97 prosenttia. Kauppaehtojes mukaan LUKoil on sitoutunut investoimaan 1,2 miljardia dollaria jalostamon modernisointiin sekä toimittamaan öljyä 2,4 miljoonaa tonnia vuosittain.

Länsi-Ukrainassa sijaitsevat Galytshnjän ja Prikarpattian jalostamot (Naftohimik Prikarpatje) ovat melko pieniä. Lvovin alueella sijaitseva Galytshnjän jalostamo on kuitenkin tuottoisa ja se oli Ukrainan ensimmäinen jalostamo, joka on myynyt osakkeitaan Ukrainan pörssissä. Valtio omistaa jalostamosta 30 prosentin osuuden. Jalostamo vie tuotteistaan noin viidenneksen Moldovaan, Romaniaan, Slovakiaan ja Unkariin. Nadvirnassa sijaitseva Prikarpattian jalostamo on pieni ja sen tärkeimpiä asiakkaita ovat paikalliset maatalousyritykset ja voimalaitokset.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen suurimmissa vaikeuksissa olivat **puolustus- ja koneenrakennusteollisuus**. Koneenrakennusyritysten vaikeudet johtuivat vanhentuneesta teknologiasta ja toisaalta kasvavasta kilpailusta ulkomailta tulevia laadukkaampia koneita

vastaan. Konversio siviiliteollisuuteen on puolustusteollisuudessa sujunut hitaasti ulkomaisten investointien puutteen vuoksi. Koneenrakennussektorin osuus koko teollisuustuotannosta on enää 12-13 prosenttia, kun se vuonna 1993 oli 38 prosenttia.

Viime aikoina koneenrakennussektorin tilanne on selvästi kohentunut ja huomattaviin kasvulukuihin ovat päässeet mm. autojen, rautatiekaluston, maatalouskoneiden sekä sähkö- ja elektroniikkatuotteiden valmistajat. Vuonna 2006 koko koneenrakennussektorin tuotanto kasvoi lähes 12 prosenttia ja vuoden 2007 tammi-kesäkuussa lähes 24 prosenttia.

Ukrainan **elintarviketeollisuus** on jo useamman vuoden ajan kuulunut valopilkkuihin maan taloudessa. Elintarviketeollisuus työllistää satoja tuhansia ihmisiä ja se on saanut yli viidenneksen Ukrainaan tulleista suorista ulkomaisista investoinneista. Elintarviketeollisuus koostuu pääasiassa pienistä ja keskisuurista yrityksistä ja valtion sekaantuminen tuotannonalan yrityksiin on ollut vähäisempää kuin toimialoilla, joita hallitsevat jättimäiset suuryritykset. Yksityistäminen on elintarvikesektorilla ollut Ukrainan olosuhteissa poikkeuksellisen nopeaa ja lähes kaikki elintarvikealan yritykset ovat jo yksityisessä omistuksessa. Vuodesta 2000 alkaen teollisuudenalan tuotanto on kasvanut kaksinumeroisin luvuin. Huomattavimpiin ulkomaisiin investoijiin elintarviketeollisuudessa kuuluu Baltic Beverages Holding, jolla on Ukrainassa kolme panimoa.

Tekstiiliteollisuudessa suunnitellaan kotimaisen puuvillatuotannon käynnistämistä, jotta tuontia Uzbekistanista, Turkista ja USA:sta voitaisiin vähentää. Ukrainalaiset tekstiilialan yritykset ovat viime vuosina yhä enenevässä määrin toimineet alihankkijoina läntisille vaatevalmistajille. Erityisen aktiivisia ovat olleet saksalaiset, ranskalaiset ja espanjalaiset yritykset. Mm. Steilmann, Zara, C&A ja Hugo Boss valmistuttavat osan tuotteistaan Kiovassa. Kuluvan vuosikymmenen alkupuolella tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tuotanto kasvoi jopa kaksinumeroisin luvuin, mutta on kääntynyt laskuun parin viime vuoden aikana. Merkittävin syy on ulkomaisten tilausten siirtyminen mm. Aasian maihin.

Puunjalostusteollisuuden osuus oli vuonna 2006 ainoastaan 2,6 prosenttia Ukrainan teollisuustuotannosta. Ukrbumprom on kehittänyt yhdessä Jaakko Pöyry Consultingin kanssa ohjelman paperiteollisuuden kehittämiseksi vuoteen 2020 mennessä. Tarkoitus on mm. rakentaa ulkomaisten investointien avulla sellutehdas.

Rakentaminen

- Rakennussektorilla toimii virallisten tietojen mukaan noin 7 000 suurta ja keskisuurta yritystä sekä 18 000 pienyritystä
- Rakennusala työllistää yli miljoona työntekijää
- Kiova, Kiovan alue ja Dnepropetrovsk tärkeimmät rakennuskohteet tällä hetkellä
- Vuonna 2006 rakennusalan tuotanto kasvoi 9,9 prosenttia edellisvuodesta ja vuoden 2007 tammi-syyskuussa 14,4 prosenttia edellisvuoden vastaavasta ajankohdasta
- Lähivuosina rakennussektorin kasvua vauhdittavat mm. UEFA:n EURO 2012 - jalkapallokisat

Maan talouskasvun voimistuminen vuosituhannen vaihteesta alkaen vilkastutti rakennustoimintaa ja vuosikymmenen neljän ensimmäisen vuoden aikana kirjattiin huomattavia kasvulukuja. Voimakas kasvu heijasti osittain alhaista lähtötasoa, mutta joka tapauksessa rakennuspalvelujen kysyntä lähti käyntiin. Rakennustuotannon kokonaiskasvuun myötävaikuttivat mm. öljy- ja kaasuverkoston sekä rautateiden korjaus- ja modernisointihankkeet. Myös maantieverkostoa on rakennettu ja korjattu.

Vuonna 2005 rakennustuotanto laski noin kuusi prosenttia edellisvuodesta poliittisia selkkauksia seuranneen talouskasvun hidastumisen vuoksi. Vuonna 2006 rakennustuotanto kääntyi jälleen lähes kymmenen prosentin kasvuun. Uutta asuintilaa otettiin käyttöön 8,6 miljoonaa m², kun vastaava luku vuotta aikaisemmin oli 7,8 miljoonaa m². Uusista asunnoista 23 prosenttia valmistui Kiovassa ja Kiovan alueella. Asuinrakennustuotanto oli vilkasta myös Odessan, Dnepropetrovskin, Donetskien, Harkovin ja Lvovin alueilla.

Vuoden 2007 ensimmäisellä puolikkaalla rakennussektorin kasvu voimistui 14,4 prosenttiin edellisvuoden vastaavan ajankohdan tasosta. Samansuuntainen kehitys jatkuu lähivuosina. Kasvua vauhdittavat mm. vuoden 2012 jalkapallon Euroopan mestaruuskisat, joihin liittyviä pelejä pelataan Kiovan ohella Donetskissa, Lvivissa, Dnipropetrovskissa, Harkivissa ja Odessassa. Kisoja silmällä pitäen mainittujen kaupunkien välille joudutaan rakentamaan moottori- ja rautateitä, kunnostamaan lentokenttien kiitoratoja ja terminaaleja, rakentamaan hotelli- ja muuta majoituskapasiteettia, urheilustadioneja jne. Pelkästään Kiovaan on tarkoitus rakentaa kolme viiden tähden hotellia, kymmenkunta kolmen tai neljän tähden hotellia ja kymmeniä pienempiä hotelleja, uusi stadion 35 000 katsojalle ja kehätie kaupungin ympärille. Kisojen edellyttämien kohteiden toteuttaminen tulee maksamaan useita kymmeniä miljardeja dollareita, joista 2/3 toivotaan saatavan yksityisiltä sijoittajilta.

Myös asuin- ja toimistorakentamiselle on edelleen paljon potentiaalista kysyntää, kuten myös ostoskeskusten/liiketilöiden sekä varastojen rakentamiselle. Kiovaan myös vanhaa asuinrakennuskantaa aiotaan saneerata lähivuosina. Paikallisten rakennusmateriaalien heikon laadun vuoksi kohtuuhintaisilla länsimaisilla tuotteilla on kysyntää.

Suurimpia valtiollisia rakennusalan yhtymiä ovat mm. Ukrbud, Ukrestavratsija, Ukr TransStroi, UkrMetStroi, UkrMontazhSpetsstroi, Ukrstroimaterialy. Ukrainan suurin rakennusyrittäjä on Kyivmiskbud Holding Company (venäjänkielinen nimi Kievgorstroi), johon kuuluu 44 tytäryhtiötä ja 50 organisaatiota assosiaatiojäsenen statuksella. Yritykset toimivat rakennusalan eri osa-alueilla. Kiovan kaupunginhallitus hallinnoi 80 prosenttia yrityksen osakkeista, loppuosa on työkollektiivin omistuksessa. Ukrainalaisten rakennusyrittäjien yhteystietoja esimerkiksi: <http://www.bau-ukraine.com/>

Rakennusmateriaalit

Rakennusmateriaalien tuotanto supistui 90-luvulla lähes kolmanneksen vuosikymmenen alun tasosta. Korkeiden energiahintojen vuoksi Ukrainassa valmistettujen rakennusmateriaalien hinnat nousivat voimakkaasti. Useimmat kotimaiset tuotteet ovat lisäksi huonolaatuisia ja vanhanaikaisia. Rakennusmateriaalimarkkinat tarjoavat runsaasti mahdollisuuksia, sillä läntistä tasoa vastaavien huoneistojen, toimistojen ja supermarkettien rakentaminen kasvattaa nykyaikaisten materiaalien ja tarvikkeiden kysyntää. Monet läntiset konsultit rankeeraavat Ukrainan rakennusmarkkinat neljän tärkeimmän joukkoon Euroopassa lyhyellä aikavälillä ja kahden tärkeimmän joukkoon pidemmällä aikavälillä.

Kiovan kysynnän vuoksi useat suuret, aikaisemmin kauppaa harjoittaneet liikkeet ovat itse alkaneet valmistaa mm. nykyaikaisia kattomateriaaleja ja tarjota niitä tuontituotteita edullisempaan hintaan. Tuotantoa Ukrainassa ovat aloittaneet myös monet ulkomaiset rakennusmateriaaliyritykset.

Kattomateriaalien ohella kysyntää on myös mm. saniteettitilojen kalusteilla ja tarvikkeilla. Kotimainen alan tuotanto supistui voimakkaasti 90-luvulla ja alan tuotteita valmistaa vain kymmenkunta yritystä. Tuonnin osuus vaihtelee suuresti tuoteryhmittäin. Esimerkiksi kylpyhuonelaattojen osalta tuonnin osuus on vain noin 20 prosenttia, kun taas muovisten kylpyammeiden ja porealtaiden osalta kysyntä katetaan lähes kokonaan tuonnilla. Kylpyhuonekalusteita ja -tarvikkeita tuodaan ennen kaikkea Tsekin tasavallasta (osuus koko sektorin tuonnista noin 50 %), Italiasta ja Espanjasta sekä Puolasta. Viime aikoina merkille pantavaa on ollut kiinalaisten tuotteiden (mm. patterit, ammeet, suihkutilat) esiinmarssi Ukrainan markkinoille. Suomalainen Sanitec Group allekirjoitti vuoden 2006 syksyllä sopimuksen ukrainalaisen Ukrbudmaterialyn kanssa yhteisyrityksen perustamisesta Slavutaan kylpyhuonekeramiikan tuotantoa varten. Korjauksen ja modernisoinnin jälkeen tuotantolaitos on Ukrainan johtava keraamisten kylpyhuonekalusteiden valmistaja.

Kolmas voimakkaasti kehittyvä tuotesektori ovat erilaiset kuivaseokset. Tuonnin osuus sektorilla on laskenut ja asiantuntijoiden mukaan jo noin 80 prosenttia markkinoista on kotimaisten valmistajien hallussa. Ratkaisevaa on ollut useiden aikaisemmin tuontia harjoittaneiden yritysten siirtyminen omaan tuotantoon kotimaisista raaka-aineista, minkä ansiosta hinnat on saatu 20-50 prosenttia tuontituotteita alhaisemmiksi. Tuontituotteille on kysyntää erityisesti sektoreilla, joilla laadulla on keskeinen merkitys. Tällaisia ovat mm. julkisivujen päällystysmateriaalit sekä vesi- ja kosteuseristysmateriaalit.

Energia ja ympäristö

- Tärkein kotimainen energialähde kivihiili
- Ukraina on maailman kuudenneksi suurin maakaasun käyttäjä, mutta tuottaa tarvitsemastaan kaasusta vain neljänneksen
- Lähes 85 prosenttia kokonaisenergiatarpeesta katetaan tuonnilla
- Energiankulutus on kaksinkertainen EU-maiden keskiarvoon nähden BKT:hen suhteutettuna
- Ukrainan vuoteen 2020 ulottuvan energiastrategian mukaan sähkön tuotannossa lisätään hiilen ja ydinenergian sekä uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä

Neuvostoliiton hajoaminen merkitsi Ukrainalle energiakustannusten merkittävää nousua, kun Venäjältä ja Kazakstanista tuotavan öljyn sekä Venäjältä ja Turkmenistanista tuotavan kaasun hinnat nousivat. Energian käyttöä valvovien ja säästävien laitteiden puutteen vuoksi energian tuhlaus on huippuluokkaa. Ukraina käyttää kaasua kuudenneksi eniten maailmassa ja on kolmanneksi suurin kaasun tuoja maailmassa USA:n ja Saksan jälkeen. Noin 30 prosenttia kotitalouksiin ja julkisiin rakennuksiin toimitettavasta kuumasta vedestä käytetään tehottomasti tai yksinkertaisesti tuhlaamaan. Noin 40 prosenttia lämpöenergiasta häviää kuljetettaessa matkalla tuotantolaitoksesta kuluttajalle. Lähivuosina keskeinen tavoite on energian säästön aikaansaaminen, mikä lisää energian kulutuksen valvontaan ja säätelyyn tarkoitettujen laitteiden, erilaisten mittareiden, keskuslämmityskattiloiden yms. kysyntää.

Ukrainan merkittävin oma energialähde on kivihiili, jonka tuotanto on laskenut koko itsenäisyyden ajan. Valtaosa hiiliesiintymistä sijaitsee Donetsk/Donbassin alueella. Kivihiilen tuotannon lisäämiseksi vuonna 2004 käynnistettiin ohjelma tuotannonalan uudelleen organisoimiseksi ja yhtiöittämiseksi yksityistämistä varten. Tällä hetkellä maan hiiliteollisuudessa toimii noin 400 valtiollista yritystä. Vuonna 2005 hiiltä tuotettiin 60,4 miljoonaa tonnia ja vuoden 2006 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana 51,1 miljoonaa tonnia. Tällä hetkellä Ukrainan kaivokset tuottavat vain reilun kolmanneksen Puolan hiilimäärästä, vaikka työntekijöitä on lähes kaksinkertainen määrä.

Muiden energialähteiden osalta Ukraina on pitkälle riippuvainen tuonnista, erityisesti Venäjältä. Ukraina tuo Venäjältä kolmanneksen tarvitsemastaan kaasusta ja 80 prosenttia öljystä. Valtavaa energialaskua se saa osittain lyhennettyä antamalla Venäjän öljyn ja kaasun virrata putkiaan pitkin Länsi-Eurooppaan. Venäjän Eurooppaan menevästä kaasusta noin 80 prosenttia kuljetetaan Ukrainan kautta, mikä on noin 29 prosenttia Euroopan koko kaasutuonnista. Rahallinen lasku energiasta on kaikesta huolimatta suuri ja Ukrainan on kymmenien miljardien dollarien energiavelka Venäjälle. Pienentääkseen kaasulaskuaan Ukraina aikoo aloittaa vuoteen 2010 mennessä omaa kaasutuotantoa Venäjällä.

Gazpromin päätös korottaa Ukrainalle toimittamansa kaasun hintaa on pakottanut Ukrainan etsimään uusia kaasun toimittajia. Turkmenistan on jo ohittanut Venäjän kaasun toimittajana ja sen osuus Ukrainan kaasutuonnista on noussut noin 40 prosenttiin. Riippuvuus Venäjästä ei siltikään vähene, koska kaikki olemassa olevat kaasuputket Kaspianmeren alueelta kulkevat Venäjän läpi. Vaikka Ukraina saisi Turkmenistanin kanssa aikaan sopimuksen kaasutoimitusten lisäämisestä, Venäjä voi edelleen sanella, kuinka paljon kaasua Turkmengas voi kuljettaa Venäjän kautta.

Vähentääkseen riippuvuuttaan öljytuonnista Venäjältä Ukraina on pyrkinyt lisäämään yhteistyötään Kaspianmeren alueen öljyrikkaiden valtioiden, Kazakstanin ja Azerbaidžhanin sekä mm. Iranin ja Libyan kanssa. Myös Ukrainan omien potentiaalisten varantojen hyödyntämismahdollisuuksia tutkitaan. Ukrainassa on todennettuja öljyvaroja noin 395 miljoonaa tynnyriä, joista suurin osa Donetsk/Donbassin alueella. Lupaavia öljyesiintymiä arvioidaan olevan myös Azovan merellä.

Ukrainan öljyputkistoista vastaa valtion omistama [Ukrtransnafta](#), jolla on kaksi öljyputkiverkkoa: Prydniprovski sekä Odessa-Brody sekä siitä haarautuva Druzhba. Parhaillaan on käynnissä EU:n rahoittama hanke, jolla selvitetään mahdollisuuksia jatkaa Odessa-Brody -linjaa Puolan Plockiin Kaspianmeren öljyn kuljettamiseksi Eurooppaan.

Sähkön ja lämmön tuotanto

Ukrainassa on noin 54 gigawattia asennettua sähköntuotantokapasiteettia. Sektori kärsii suurista veloista ja tehottomuudesta. Sähköstä noin 50 prosenttia tuotetaan lämpövoimaloissa (öljy, kaasu ja hiili), lähes 40 prosenttia ydinvoimaloissa ja noin 10 prosenttia vesi- ja muissa voimaloissa. Sähkön vuotuinen tuotanto on ollut noin 180 miljardia kilowattituntia. Ukraina tuottaa sähköä selvästi yli kotimaisen tarpeen ja vie sitä mm. Venäjälle (200-800 MWt kuukaudessa) ja Keski-Euroopan maihin. Lähitulevaisuudessa merkittävin hanke Ukrainan sähkösektorilla on sähköverkon integroiminen Euroopan verkkoon.

Ukrainassa on 17 yli 1000 MW:n voimalaitosta, joista 13 on lämpö- ja 4 atomivoimaloita ja yksi vesivoimala. Joukkoon kuuluu myös Zaporozhjen atomivoimala, joka on 6000 MW:n kapasiteetilla Euroopan suurin.

Ukrainan vuoteen 2030 saakka ulottuvan energiastrategian mukaan tulevaisuudessa on tarkoitus siirtyä kunnallis- ja asuntosektoreilla lämmön ja lämpimän veden tuotannossa kaasusta sähköön. Sähkön tuotantoa lisätään hiili- ja ydinvoimaloissa, millä pyritään vähentämään riippuvuutta kaasutuonnista sekä alentamaan energialaskua.

Ukrainassa on neljä alueellista lämpöenergiaa tuottavaa yhtiötä, Zakhidenergo, Tsenterenergo, Donbassenergo ja Dniproenergo, joiden omistuksessa on 13 maan suurinta lämpövoimalaa. Ukrainassa on sähkösektorilla ylikapasiteettia, eivätkä investoinnit uusiin voimalaitoksiin ole tarpeen. Ajoittainen sähköpula ei johdu kapasiteetin puutteesta, vaan polttoaineen puutteesta tai käytössä olevan laitekannan vanhentuneisuudesta ja toimintahäiriöistä. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan jopa viidennes tuotetusta sähköstä menee hukkaan laitekannan vanhentuneisuuden vuoksi.

Investoinnit olemassa olevien voimalaitosten modernisointiin ja energian säästöön ovat lähivuosina välttämättömiä. Paine lämpövoimaloiden tuotannon kasvattamisen suuntaan kasvaa myös sen vuoksi, että vesivoimaloiden tuotanto vaihtelee sesongeittain veden puutteen vuoksi ja ydinvoimaloita joudutaan ajoittain sulkemaan turvallisuussyistä. Ydinvoimaloiden tuotantovaikeudet johtuvat ajoittain myös raaka-aineen puutteesta. Ukraina on riippuvainen ydinvoimaraaka-aineen saannista Venäjältä.

Ukrainan atomivoiman tuotannosta vastaavan valtiollisen [Energoatom](#)in omistuksessa on neljä ydinvoimalaa, jotka sijaitsevat Hmelnitskissä, Rivnessä, Zaporozhjessa ja Mykolajevin alueella. Voimaloissa on 15 reaktoria, joiden kokonaiskapasiteetti on 13,85 gigawattia. Heinäkuussa 2005 Ukrainan hallitus hyväksyi suunnitelman kahden uuden reaktorin rakentamisesta Hmelnitskin voimalaan.

Vesivoimaloissa tuotetaan noin yhdeksän prosenttia maan koko sähkötarpeesta. Dnepr-joen varrella olevien seitsemän voimalan (kokonaiskapasiteetti 4000 MW) toiminnasta vastaa Dniprohydroenergo ja Dnistr-joella olevista neljästä voimalasta (7000 MW) Dnistrhydroenergo. Suurin vesivoimala on Dniprovsjkaja. Parhaillaan on vireillä laaja ohjelma (300-500 milj. dollaria) pienten vesivoimaloiden rakentamiseksi erityisesti maan länsiosiin. Hankkeen toteuttamista varten on perustettu Ukrhydroenergon, VoithSiemensin ja Raiffeisenbankin muodostama konsortio. Raiffeisenbank on luvannut rahoittaa hanketta ja VoithSiemens toimittaa laitteet.

Ukrainassa hyväksyttiin vuoden 2001 puolivälissä asetus, joka tavoitteena on rohkaista yrityksiä vaihtoehtoisten energialähteiden käyttöön. Laissa luvataan veroalennuksia yrityksille, jotka sitoutuvat kehittämään aurinko-, geotermisen ja tuulivoiman käyttöä. Toistaiseksi vaihtoehtoisten energialähteiden käyttö on olematonta ja sektorin kehittäminen vaatii huomattavaa teknistä ja rahoituksellista tukea niin koti- kuin ulkomaisiltakin rahoituslähteiltä.

Sähkön siirrosta ja jakelusta vastaa Ukrenergo. Sähköverkko on yhdistetty Venäjän, Keski-Euroopan, Valko-Venäjän ja Romanian verkkoihin. Alueellisesta sähköjakelusta vastaa 27 sähkölaitosta, joista 24 on aluetason yhtiöitä (oblenergo), yksi toimii Krimillä ja kaksi kaupungeissa (Kiova ja Sevastopol). Kaikki näistä yhtiöistä, jotka toimivat lähes monopoliasemassa omilla alueillaan, on yksityistetty joko kokonaan tai osittain. Sähkön siirto- ja jakeluverkosto on huonossa kunnossa, minkä vuoksi hävikki on suurta. Lähivuosien aikana verkoston uudistaminen ja modernisointi on merkittävä investointikohde.

PALVELUSEKTORI

Vähittäiskauppa

- Vuonna 2006 virallisesti rekisteröidyn vähittäiskaupan arvo oli 123,7 miljardia grivnaa eli 24,6 miljardia dollaria
- Vähittäiskaupan liikevaihto on kasvanut kaksinumeroisin luvuin koko kuluvan vuosikymmenen alkupuolen, vuonna 2006 kasvua kirjattiin 25,3 prosenttia ja vuoden 2007 tammi-syyskuussa 28,2 prosenttia edellisvuoden vastaavan ajankohdan tasosta
- Ketjuuntuminen vähittäiskauppasektorilla vähäistä, viiden suurimman ketjun osuus markkinoista on noin 40 prosenttia
- Kiovan ja sitä ympäröivän Kiovan alueen yhteenlaskettu osuus vähittäiskaupan liikevaihdosta on yli viidennes

Ukrainan vähittäiskauppamarkkinat ovat kasvaneet nopeasti vuosien 1998-99 talouskriisin jälkeen väestön käytettävissä olevien tulojen lisääntymisen ansiosta. Kuluvan vuosikymmenen alkupuolella kasvu on ollut vuosittain yli 20 prosenttia. A.T.Kearneyn vuosittain toteuttamassa maailman vähittäiskaupan kasvua kuvaavassa tutkimuksessa Ukraina oli vuonna 2006 neljännellä tilalla maailman potentiaalisimpien vähittäiskaupan investointikohteiden joukossa. Sen edellä olivat vain Intia, Venäjä ja Vietnam.

Vuonna 2006 Ukrainan vähittäiskauppamarkkinoiden (virallisesti rekisteröidyn kaupan) arvo kasvoi 24,6 prosenttia edellisvuodesta 123,7 miljardiin grivnaan (24,6 mrd. USD). Kiovan osuus vähittäiskaupan koko liikevaihdosta oli lähes viidennes ja kuuden merkittävimmän alueen noin 60 prosenttia. Kiovan vähittäiskaupan liikevaihto kasvoi 40,7 prosenttia ja Kiovan alueella 38,5 prosenttia. Yli 25 prosentin kasvuun ylsivät myös Krimin niemimaa, Donetsk, Lvovin, Luganskin, Ivano-Frankovskin ja Odessan alueet.

Vähittäiskaupan liikevaihto vuonna 2006, merkittävimmät alueet			
	Liikevaihto, milj. grivnaa	Osuus %	Muutos 2006/2005
Kiova	23720,0	19,2	+40,7
Dnepropetrovskin alue	11146,0	9,0	+24,8
Donetskin alue	10648,2	8,6	+29,2
Harkovin alue	8843,7	7,2	+24,4
Odessan alue	7101,7	5,7	+33,1
Lvovin alue	6751,2	5,5	+12,2
Krimin autonominen niemimaa	4630,4	3,7	+27,3
Muut	50828,8	41,1	
Ukraina yhteensä	123668,0	100,0	+25,3

Lähde: UkrStat

Vähittäiskaupan kasvunäkymiä tukee väestön tulojen kasvaminen. Vuoden 2007 tammi-huhtikuussa väestön reaalitytulot olivat nimellisesti 21,8 prosenttia ja reaalisesti 10,5 prosenttia korkeammat kuin samaan aikaan vuotta aikaisemmin. Väestön tulojen kasvaessa elintarvikkeiden osuus kulutuksessa on laskenut ja varoja on jäänyt enemmän myös muiden kulutustavaroiden hankkimiseen. Vuonna 2006 elintarvikkeiden osuus järjestäytyneen vähittäiskaupan myynnistä oli enää 38,4 prosenttia, kun se vielä vuonna 2000 oli 51,9 prosenttia ja vuonna 1995 selvästi yli 60 prosenttia.

Kuten muissakin IVY-maissa, myös Ukrainassa torikauppa on hallinnut vähittäiskauppaa viime aikoihin asti. Suurten kaupunkien keskustorit myyvät mm. nopeasti kiertäviä kulutustavaroita ja elintarvikkeita. Niiden ohella on pienempiä erikoistuneita toreja, jotka myyvät mm. nahkatuotteita ja elektroniikkaa. Pienemmissä kaupungeissa kiertävät torikauppiat järjestävät aika ajoin myyntitilaisuuksia. Koko 90-luvun torit pitivät hyvin pintansa ja pystyivät kilpailemaan hinnalla. Ne tarjosivat myös länsituotteita varsinaisia vähittäiskauppoja huomattavasti edullisempaan hintaan. Esimerkiksi alkoholituotteet olivat jopa 40 prosenttia halvempia sen ansiosta, että torikauppiat jättivät usein verot ja tuontitullit

maksamatta. Vaikka kauppa on kuluvan vuosikymmenen alkupuolella alkanut varsinkin suuremmissa kaupungeissa siirtyä toreilta super- ja hypermarketteihin, cash & carry-liikkeisiin, kauppakeskuksiin ja eri alojen erikoisliikkeisiin, on torien osuus koko maassa edelleen lähes 40 prosenttia vähittäiskaupan kokonaisliikevaihdosta.

Kiova on tiennäyttävä nykyaikaisten formaattien käyttöönotossa ja kaupungissa on jo suuri määrä nykyaikaisia ostoskeskuksia ja supermarketteja. Ongelmaksi pääkaupungissa on alkanut muodostua ostoskeskusten ja hypermarkettien vaatimien suurten tonttien puute. Tämän vuoksi varsinkin paikalliset ketjut ovat alkaneet etsiä uusia markkinoita muista suuremmista kaupungeista, kuten Dnepropetrovskista, Donetskista, Harkovista, Zaporozhjestä ja Odessasta, joissa väestön tulotaso kasvaa nopeasti.

Torikaupan pitkän perinteen vuoksi hinnalla on edelleen suuri merkitys ostopäätökselle, bränditietoisuus on vielä vähäistä. Muutamat suuret ukrainalaiset ketjut ovat kuitenkin jo tiedostaneet brändin merkityksen ja järjestävät mainoskampanjoita tuotteidensa tunnetuksi tekemiseksi.

Suurimmat kotimaiset ketjut

Kotimaiset ketjut hallitsevat Ukrainan elintarvike- ja päivittäistavarakauppaa. Ukrainan suurin tukku- ja vähittäiskauppaketju on [Fozzy](#)-ryhmä, johon kuuluu yli sata elintarvikkeisiin erikoistunutta Silpo-itsepalvelumyymälää Kiovassa ja useissa muissa suurissa aluekeskuksissa, 55 Fora -discounter-myymälää, kolme Fozzy-tukkuliikettä (Kiovan alue ja Odessa) sekä 13 Dneprjanka-ruokatavarakauppaa. Yrityksellä on lisäksi "Budj zdorov" -apteekkiketju (16 liikettä) sekä viisi kotitalouskoneita, viihde-elektroniikkaa ja tietokonetekniikkaa myyvää Otto Shtekker -liikettä. Vuonna 2006 Fozzy-ryhmän liikevaihto oli noin 1,2 miljardia dollaria, kun se vuonna 2002 oli 120 miljoonaa dollaria.

Toiseksi suurin kotimainen ketju on [Furshet](#), jolla on vuoden 2006 lopun tietojen mukaan 69 liikettä Ukrainassa (joista 18 Kiovassa) ja yksi Moldovassa. Furshet laajentaa voimakkaasti toimintaansa Ukrainan alueille ja Moldovaan. Vuoden 2007 loppuun mennessä liikkeiden määrä on tarkoitus nostaa 112:een ja vuoteen 2009 mennessä 169:ään. Furshetilla on myös internet-kauppa, josta toimitetaan tilatut tuotteet päivittäin Kiovassa ja Kiovan alueella. Helmikuussa 2007 ranskalainen Auchan osti 20 prosentin osuuden Furshet-ketjusta. Osapuolet perustavat kaksi yhteisyritystä, joista toinen vastaa Auchan hypermarkettien kehittämisestä ja toinen ostos-/vapaa-ajankeskusten kehittämisestä. Perustetuissa yhteisyrityksissä Auchanilla on enemmistöomistus. Paikallisen yrityksen ostoon Auchan päätyi tavoistaan poiketen sen vuoksi, että sillä oli vaikeuksia saada sopivia tontteja Kiovasta ja muista suurista kaupungeista.

Kolmanneksi suurin kotimainen ketju on [ATB-Market](#), joka on osa ATB-yhtymää. Yhtymään kuuluvat myös mm. Kvinten-konditoriatehdas sekä Berjozka- ja Favorit -lihanjalostuslaitokset. Tammikuussa 2007 ATB-Marketilla oli 178 edullisia tuotteita myyvää supermarket- ja discounter-liikettä 40 Ukrainan kaupungissa.

Ukrainan neljänneksi suurin ja Kiovan suurin kotimainen ketju on [Velyka Kyshenya](#), jolla on syyskuun 2006 tietojen mukaan 25 super- ja neljä hypermarkettia yhdellätoista Ukrainan alueella sekä erikoisliikkeitä, kuten kirjakauppa-alalla toimiva Moja Kniga, lääkkeitä myyvä Zdorovja v Kusheni, kosmetiikkaa myyvä Monami sekä asusteita myyvä Day by Day. Vuonna 2005 Velyka Kyshenyan liikevaihto yli kaksinkertaistui edellisvuodesta 279 miljoonaan dollariin. Vuoden 2006 ensimmäisellä puolikkaalla ketjun liikevaihto kasvoi 85 prosenttia edellisvuoden vastaavan ajankohdan tasosta noin 213 miljoonaan dollariin. Voimakkaan laajentumisen ansiosta Velyka Kyshenya uskoo liikevaihtonsa ylittävän miljardin dollarin rajan vuonna 2007. Velyka Kyshenya-ketjun taustalla ovat osakeyhtiö Kviza ja sen haaraosasto Kviza Trade. Ketjuun kuuluu myös fast food -ravintoloita.

Ukrainan johtava rakennusmateriaaleja ja -tarvikkeita myyvä DIY-ketju on EpiCenter K, jolla on kolme liikettä Kiovassa sekä vuoden 2006 aikana avatut liikkeet Lvovissa, Poltavassa, Odessassa ja Tshernivtsissä. Toinen suuri rakennustarvikkeita myyvä ketju on [Novaja linija](#). Harkovilainen Avek Group aikoo avata 21 liikkeestä koostuvan rakennus- ja sisustusmateriaalikauppaan erikoistuneen ketjun vuoteen 2012 mennessä.

Ulkomaiset ketjut

Ulkomaisista vähittäiskauppaketjuista liikevaihdoltaan suurin on saksalainen **Metro cash & carry**, joka on kaiken kaikkiaan Ukrainan toiseksi suurin vähittäiskauppa-alan yritys Fozzyn jälkeen. Metrolla on kolmesta myymälää kahdeksassa Ukrainan kaupungissa: kolme liikettä Kiovassa, kaksi liikettä Dnepropetrovskissa ja Donetskissa sekä liikkeet Harkovissa, Odessassa, Krivoj Rogissa, Lvovissa, Luganskissa ja Poltavassa. Uusien ostoskeskusten valikoimissa on noin 20 000 tuotenimikettä, joista yli 90 prosenttia tulee ukrainalaisilta valmistajilta. Uusissa liikekeskuksissa on noin 2500 m²:n tila myös rakennusmateriaalien myyntiä varten. Pidemmällä aikavälillä Metro Cash & Carry aikoo rakentaa Ukrainaan 20 kauppakeskusta. Vuoden 2007 alkupuolella Metro ilmoitti tuovansa Ukrainaan elintarvikekauppaan erikoistuneen Real-hypermarketin. Asiantuntijoiden mukaan tällä segmentillä ei vielä juuri ole kilpailua. Ainoa ongelma voi olla sopivan markkinapaikan löytäminen. Lisäksi logistiikkaa saattaa alkuvaiheessa tuottaa ongelmia.

Ulkomaisista vähittäiskauppaketjuista tiennäyttäjäksi Ukrainan markkinoille oli REWE-ryhmään kuuluva **Billa**, joka avasi ensimmäisen myymälänsä Ukrainassa helmikuussa 2000. Vuoden 2007 alun tietojen mukaan REWEllä on Ukrainassa yhdeksän Billa-myymylää.

Hollantilainen **Spar**-ketju avasi ensimmäisen liikkeensä Kiovassa toukokuussa 2002 ja on sen jälkeen avannut supermarketit Tsherkassyssä, Brovaryssä, Luganskissa ja Vyshgorodissa sekä ensimmäisen Interspar-automarkettinsa Kiovassa huhtikuussa 2004. Toukokuussa 2005 Spar-ketju siirtyi venäläisen Perekrestok-ketjun omistukseen.

Myös venäläisten kauppaketjujen kiinnostus Ukrainaa kohtaan on kasvanut. Vuoden 2005 huhtikuussa Perekrestok osti edellä esitellyn, viidestä liikkeestä koostuvan Spar-Ukrainan. Toukokuussa 2006 Pjaterotshka Holding N.V. osti 100 prosenttia Perekrestokin osakkeista. Venäläisistä vähittäiskauppaketjuista myös Paterson on yrittänyt saada jalansijaa Ukrainassa. Vuoden 2007 syksyllä **O'Key**-ketju aikoo avata ensimmäiset neljä hypermarketiaan Kiovassa.

Ukrainassa on vielä tilaa läntisellä formaatilla toimiville ketjuille, sillä kilpailu on toistaiseksi vähäistä. Kiinnostus markkinoita kohtaan kuitenkin kasvaa ja markkinatutkimuksia Ukrainassa ovat tehneet mm. yhdysvaltalainen Wal-Mart, saksalainen Hit sekä Baltian alueen suurin vähittäiskauppaketju Maxima LT (ent. VP Market). Tuloa markkinoille harkitsevat myös saksalainen Lidl, portugalilainen Jeronimo Martins ja turkkilainen Migros.

Elintarvike- ja päivittäistavaraketjujen ohella omia liikkeitään Ukrainassa aikovat avata mm. saksalainen rakennustarvikealan ketju OBI (2008) sekä huonekalujätti Ikea. Ikean tavoitteena on avata kuusi liikettä Ukrainan suurimmissa kaupungeissa. Ensimmäinen oli tarkoitus avata Kiovassa, mutta yritys on törmännyt tonttiongelmiin, kun Kiovan kaupunki kieltäytyi antamasta Ikean käyttöön Borispolin lentokentän läheltä varattua 36 hehtaarin tonttia.

Valtavasta potentiaalista huolimatta Ukrainassa on vielä paljon haasteita menestykselliselle liiketoiminnalle: infrastruktuuri on kehittymätön, väestön keskimääräinen ostovoima on heikko, paikalliset ketjut ovat liian pieniä ostettaviksi, uuden liiketilan rakentaminen tai vuokraaminen on suhteellisen kallista varsinkin Kiovassa, tonttien saatavuus on vaikeaa erityisesti Kiovassa, byrokratia hankaloittaa toimintaa ja ammattitaitoista työvoimaa voi olla vaikea saada.

Yritys	Formaatti	Liikkeiden lkm kesällä 2007	Markkinaosuus %
Fozzy Group	Hyper- ja supermarketit, discounter-liikkeet, apteekit	n. 260	13,9
Metro C & C	Cash & carry	18	12,8
Furshet	Supermarketit	110	8,4
Velyka Kysheniya	Hyper- ja supermarketit	43	7,0
ATB-Market	Supermarketit, discounter	220	5,0

Lähteet: yritysten nettisivut

Vuosikymmenen loppupuolella Metron arvioidaan ottavan markkinajohtajan aseman myynnin mukaan. Kärkiviisikkoon uskotaan nousevan myös O'Keyn, joka käynnistää liiketoimintansa

Ukrainassa syksyllä 2007. ATB sen sijaan menettänee asemiaan liikkeiden pienen koon ja suppean tavaravalikoiman vuoksi.

Tietoliikenne

- Kasvu matkapuhelinmarkkinoilla kuuluu nopeimpiin maailmassa
- Vuoden 2007 toukokuun lopussa matkapuhelintiheys oli SIM-korttien mukaan noin 107,9 prosenttia (todellisia käyttäjiä noin 63 % väestöstä)
- Matkapuhelinmarkkinoita hallitsevat Kievstar ja UMC
- Kiinteän verkon markkinoilla penetraatioaste 27,2 prosenttia vuoden 2006 lopussa
- Internettiheys oli vuoden 2006 lopussa noin 17 prosenttia

Ukrainan tietoliikennemarkkinoilla on vielä valtava kasvupotentiaali. Suurissa aluekeskuksissa on digitaaliset vaihteet, kun taas maaseudulla analogiset vaihteet ovat edelleen yleisiä. Telekommunikaatiosektorin kehittäminen, erityisesti maaseudulla, jossa laitekanta voi olla jopa 30 vuotta vanhaa, kuuluu hallituksen prioriteettialoihin. Muutaman viime vuoden aikana televiestintäalan palvelujen tarjonta on parantunut varsinkin Kiovassa ja maan itä- ja kaakkoisosien teollisuuskaupungeissa ulkomaisten investointien ansiosta.

Toisin kuin Venäjällä televiestintämarkkinat eivät tähän saakka ole kiinnostaneet Ukrainan oligarkkeja, vaan osuudet varsinkin matkapuhelinyhtiöissä ovat vähitellen siirtyneet venäläisten operaattoreiden omistukseen. Markkinoiden jako ei liene kuitenkaan lopullinen, vaan ukrainalaisetkin voivat vielä kiinnostua telekommunikaatioyhtiöidensä osakkeista. Mm. maan tunnetuin oligarkki Rinat Ahmetov on ilmoittanut kiinnostuksestaan osallistua yhtiöidensä kautta Ukrtelekomin suunniteltuun yksityistämiseen vuonna 2007.

Kiinteiden liittymien markkinoita hallitsevat OAO **Ukrtelekom** ja Ukrtelekomin 100-prosenttisesti omistama **Utel**. Toisin kuin muualla Euroopassa Ukrainassa lankapuhelinmarkkinoiden kasvu jatkuu, joskin hitaasti. Vuoden 2006 lopussa penetraatioaste Ukrainan kiinteän verkon markkinoilla oli vain noin 27 prosenttia, vuoteen 2010 mennessä sen ennustetaan nousevan 31 prosenttiin. Vuoden 2006 lopussa kiinteän liittymän haltijoita oli kaiken kaikkiaan 11,5 miljoonaa (kasvu vuonna 2006: 4,8 %), kun taas matkapuhelinliittymiä oli noin 48 miljoonaa (kasvu 29,9 %). Ukrtelekomilla oli kiinteän linjan asiakkaista noin 9,9 miljoonaa ja sen markkinaosuus lankapuhelinmarkkinoilla oli 78,5 prosenttia. Ukrtelekom on ainoa operaattori Ukrainassa, jolla on 3G-lisenssi (myönnettiin joulukuussa 2005). Valtio omistaa edelleen 92,9 prosenttia Ukrtelekomin osakkeista.

Ukrtelekom oli tarkoitus yksityistää jo vuoden 2002 aikana, mutta yksityistämistä on lykätty vuosi vuodelta. Tammikuussa 2007 pääministeri Viktor Janukovitsh vihdoinkin allekirjoitti asetuksen, jolla Ukrtelekom poistettiin sellaisten yritysten listalta, joita ei ole tarkoitus yksityistää. Kiinnostuneita investoijia voi olla vaikeaa löytää ainakaan lännestä, kun kiinteän verkon kilpailukyky matkapuhelinpalvelujen kanssa heikkenee vuosi vuodelta. Lisäksi Ukrtelekomin laitekanta on vanhaa. Ukrtelekomin kiinnostavuutta parantaa olennaisesti kuitenkin sen hallussa oleva 3G-lisenssi. Potentiaalisia investoijia Ukrtelekomiin voisivat olla venäläiset Alfa ja Sistema. Myös Ukrainan tunnetuin oligarkki Rinat Ahmetovin on ilmoittanut kiinnostuksestaan investoida yhtiöön.

Ukrtelekomin ja Utelin ohella kiinteiden liittymien markkinoilla toimii useita muita pienempiä operaattoreita, kuten **Golden Telecom** (7 kaupungissa pääpaikkana Kiova), **Optima Telecom** (oma digitaaliverkko toimii 10 Ukrainan kaupungissa pääpaikkana Dnepropetrovsk), **Farlep** (9 Ukrainan kaupungissa pääpaikkana Odessa) ja **Velton Telecom** (8 Ukrainan kaupungissa pääpaikkana Harkov).

Matkapuhelinmarkkinat ovat olleet nopeimmin kehittyvä ala koko Ukrainan taloudessa muutaman viime vuoden aikana. Käyttäjien määrä kasvoi 167 prosenttia vuonna 2000, 163 prosenttia vuonna 2001, 65 prosenttia vuonna 2002 ja noin 60 prosenttia vuonna 2003. Vuonna 2004 matkapuhelinliittymän omistajien määrä yli kaksinkertaistui edellisvuodesta 13,8 miljoonaan ja matkapuhelintiheys nousi 29 prosenttiin. Vuonna 2005 matkapuhelinasiakkaiden määrä jälleen kaksinkertaistui edellisvuodesta 30,4 miljoonaan. Vuoden 2006 loppuun mennessä matkapuhelinliittymien määrä oli sim-korttien mukaan

noussut jo noin 49,2 miljoonaan ja penetraatioaste matkapuhelinmarkkinoilla 104 prosenttiin. Todellisia matkapuhelimenkäyttäjiä arvioidaan olevan noin 63 prosenttia väestöstä.

GSM-matkapuhelinpalveluja Ukrainassa tarjoavat: **UMC** (GSM 900/1800- ja NMT-450i -standardit), **KievStar** GSM (GSM 900/1800), **ZAO Ukrainiskije radiosistemy/URS** (tuotemerkit **Wellcom**/GSM 900, Beeline, MOBI) sekä **Astelit** (tuotemerkki life:)). Vuoden 2005 lopulla Ukrtelekomille myönnettiin ilman tarjouskilpailua 3G-lisenssi. Yhtiö aikoo ottaa 3G-palvelut kaupalliseen käyttöön vuoden 2007 aikana.

Donetskissa vuonna 1996 perustettu DCC (Digital Cellular Communications) tarjoaa DAMPS-standardin palveluja. Yhtiön omistavat hollantilainen Euroasia Telecommunication Holdings, jossa Turkcellillä on 55 prosentin ja ukrainalaisella System Capital Managementillä (Rinat Ahmetovin yhtiö) 45 prosentin osuus.

Kievstar ja UMS hallitsevat Ukrainan matkapuhelinmarkkinoita yli 80 prosentin osuudella. Joulukuun 2006 lopun tietojen mukaan Kievstarilla (Kyivstar) oli 21,5 miljoonaa asiakasta, kun taas UMC:llä oli 20 miljoonaa asiakasta. Astelitilla (tavaramerkki life) oli 5,5 miljoonaa asiakasta ja vuonna 2006 voimakkaimmin kasvaneella URS:llä (WellCom-/Beeline -tavaramerkit) 1,9 miljoonaa asiakasta.

Matkapuhelinliittymien määrä vuoden 2006 lopussa

	Operaattori	Liittymien määrä	Kasvu % 2006/2005
1	Kievstar	21 510 279	54,5
2	UMC	20 002 523	50,1
3	Astelit	5 550 000	121,6
4	URS	1 876 070	723,7
5	Welton Telecom	97 000	38,4
6	ITC	59 874	133,9
7	Golden Telecom	51 000	1,9
8	Intertelecom	35 000	31,1
9	Ukrainskaja volna	12 700	15,5
10	CST-Invest	11 949	+47,5

Lähde: iKS-Consulting

Kievstarista omistaa norjalainen Telenor 56,5 prosenttia ja venäläinen Alfa-Group (oligarkki Mihail Fridmanin yhtiö) 43,49 prosenttia. Kievstarin verkko kattaa lähes koko Ukrainan. Kievstar on investoinut viime vuosina voimakkaasti verkkonsa kehittämiseen.

UMC:n (*Ukrainskaja mobilnaja svjaz - UMS*) puolestaan omistaa kokonaan venäläinen MTS (Mobile TeleSystems). UMC:llä on Kievstarin tavoin vireillä satojen miljoonien dollarien investointihankkeita.

Vuoden 2003 lopulla toimintansa aloittanut **Astelit** (DCC-Astelit) tarjoaa GSM-900/1800-matkapuhelinpalveluja lähes koko Ukrainan alueella. Astelitista omistaa Turkcell 51 prosenttia ja oligarkki kansanedustaja Rinat Ahmetovin System Capital Management 49 prosenttia. Alfa-Group on 13,2 prosentin osuudella osakkaana Turkcellissa. Astelitin investointisuunnitelma vuosille 2005-8 sisältää yli miljardin dollarin investoinnit. Investointiohjelman aikana Astelit on jo tuonut markkinoille viimeisintä teknologiaa ja pystyy tarjoamaan ensimmäisenä Ukrainan operaattoreista mm. EDGE-teknologiaan pohjautuvia palveluja sekä mobiilitelevisiota.

Vuonna 1998 perustettu **Ukrainskije radiosistemy** (URS) tarjoaa GSM 900 ja 1800 -palveluja WellCom- ja huhtikuusta 2006 alkaen Beeline -tuotemerkeillä. Yrityksen omistusrakenne on muuttunut useaan otteeseen. Marraskuussa 2005 sen uudeksi omistajaksi tuli Venäjän toiseksi suurin matkapuhelinoperaattori, Alfa-ryhmään kuuluva Vimpelcom, joka aloitti matkapuhelinpalvelujen tarjonnan Ukrainassa Beeline-tuotemerkillä huhtikuussa 2006. Vimpelcom aikoo investoida tulevien 4-5 vuoden aikana noin 500 miljoonaa dollaria verkkonsa kehittämiseen ja nostaa markkinaosuutensa vuoteen 2010 mennessä noin 15 prosenttiin.

Huhtikuussa 2006 lisenssin GSM-1800 -palvelujen tarjoamista varten sai myös **Golden Telecom**. Lisenssi kattaa 22 Ukrainan aluetta, kun yritys aikaisemmin tarjosi matkapuhelinpalveluja vain Odessassa ja Kiovassa. Vuoden 2006 lopussa Golden

Telecomilla oli Ukrainassa 51 000 matkapuhelinasiakasta. Golden Telekom on amerikkalaisen American Golden Telecomin tytäryhtiö. Alfa-groupilla on siteitä tähänkin operaattorin, sillä se omistaa emoyhtiöstä 29,5 prosentin osuuden. Golden Telecomin tavoitteena on saada 3G-lisenssi vielä vuoden 2007 aikana.

Matkapuhelinmarkkinoille on tulossa myös OAO Ukrtelekom, joka ottaa 3G-palvelut käyttöön vuoden 2007 aikana. Ukrtelekomin tavoitteena on saavuttaa noin 10 prosentin osuus Ukrainan matkapuhelinmarkkinoilla vuoteen 2010 mennessä. Painopisteen toivotaan olevan yrityssektorilla. Verkon rakennus on parhaillaan käynnissä ja yksi toimittajista on Nokia.

Ukrtelekomin etulyöntiasema 3G-markkinoilla on kuitenkin uhattuna, koska Ukrainan hallitus hyväksyi elokuun 2007 alussa ehdot budjetin ulkopuolisten varojen käyttämisestä 3G-palvelujen tuomiseen markkinoille. Kilpailun kiristyminen 3G –markkinoilla on huono uutinen Ukrtelekomille, jolle maan ainoa WCDMA-lisenssi oli tärkeä myyntivaltti. Hallitus ei kuitenkaan esittänyt aikataulua, jonka puitteissa 2.1-2.2 –taajuuksia aletaan matkapuhelinyhtiöille antaa.

Internet

Ukrainan tilastoviraston mukaan Ukrainassa oli vuoden 2007 kesäkuun lopussa 1,13 miljoonaa internet-liittymää, joka vastaa 2,4 prosentin penetraatiota. Global Insight puolestaan arvioi todellisia internetin käyttäjiä olleen 6,6 miljoonaa vuoden 2006 lopussa, joka taas vastaa 11,5 prosentin internettiheyttä. Eniten internetin käyttäjiä on Kiovassa, jonka osuus kaikista internetin käyttäjistä on yli puolet. Muita suurempia internetiä käyttäviä alueita ovat Dnepropetrovsk, Donetsk, Zaporozhje, Lvov, Odessa, Harkov ja Krim. Kasvupotentiaalia Ukrainan internet-markkinoilla on vielä paljon. Ukrainassa on noin 400 internetpalvelujen tarjoajaa (ISP), mutta Ukrtelekom ja vaihtoehtoinen operaattori Volia hallitsevat noin neljännestä markkinoista.

Internet-markkinoiden kehitys on ollut Ukrainassa hidasta kiinteiden linjojen rajoitetun määrän vuoksi. Myös tietokoneita on kotitalouksissa melko vähän. Laajakaistayhteyksiä on toistaiseksi alle prosentti internet-yhteyksien kokonaismäärästä. Lähivuosina internetin käytön uskotaan kuitenkin yleistyvän nopeasti niin, että vuonna 2011 jo noin puolet väestöstä käyttää internetiä.

IT-markkinat

Vuonna 2006 Ukrainan IT-markkinoiden arvo oli noin kaksi miljardia dollaria, jossa oli kasvua noin 20 prosenttia edellisvuodesta. Ukrainassa hardware-tuotteiden osuus IT-sektorin kokonaistuloista on yli 90 prosenttia. Sen sijaan ohjelmistojen ja palvelujen osuus on vain noin 9 prosenttia, eli selvästi vähemmän kuin useimmissa Euroopan maissa. IT-menot henkeä kohti ovat Ukrainassa vain 43 dollaria, kun ne esimerkiksi Venäjällä ovat 99 dollaria.

Asiantuntijoiden arvioiden mukaan Ukrainan IT-markkinoilla on vielä runsaasti tilaa, sillä IT-alan penetraatioaste on alhainen. Ukrainassa on esimerkiksi vain seitsemän tietokonetta 100 henkilöä kohti. Kuitenkin markkinat kasvavat nopeasti väestön tulotason paranemisen myötä.

Matkapuhelimet

Kesän 2007 tietojen mukaan Ukrainan matkapuhelinmarkkinoita hallitsevat Nokia ja Samsung kumpikin noin 34 prosentin osuudella. Sony Ericssonin markkinaosuus on noin 15 prosenttia, Siemensin 5 prosenttia ja LG:n viisi prosenttia. Vuonna 2007 matkapuhelimia myydään asiantuntijoiden arvioiden mukaan noin 10,5 miljoonaa.

Liikenneyhteydet ja logistiikka

- Ukrainan rautatieverkoston pituus on noin 22 500 km, josta 9300 km on sähköistetty
- Yleisiä maanteitä on noin 169 477 kilometriä
- Maantietiheys 0,28 km/km²
- 13 lentokenttää, joiden kiitorata yli 3000 metriä
- Mustallamerellä on 20 satamaa

Ukrainalla on edullinen maantieteellinen sijainti erityisesti Venäjän ja Keski-Aasian transit-kuljetuksia ajatellen. Mustameri on myös tärkeä kuljetusväylä. Huolimatta melko kehittyneestä kuljetusinfrastruktuurista suuria liikenneinvestointeja tarvitaan. Erityisesti satamien kehittäminen, sisävesiliikenteen toimivuuden parantaminen sekä moottoriteiden rakentaminen ovat tärkeitä kehittämiskohteita.

Ukrainan **maantieverkoston** pituus on noin 169 477 kilometriä. Verrattuna Länsi-Euroopan maihin maantietiheys on olennaisesti alhaisempi. Kansainvälistä liikennettä palvelevan tiestön pituus on noin 5 300 kilometriä. Sekä kansainvälisten reittien että kotimaisen tieverkoston kunto on heikko, eikä vastaa nykyajan tarpeita. Asiantuntijoiden arvioiden mukaan pikaista korjaamista vaatisi noin 90 prosenttia Ukrainan koko tieverkosta. Viime vuosina on saatu rakennettua jonkin verran moottori- ja moottoriliikenneteitä suurimpien kaupunkien välille. Parhailtaan on menossa Ukrainan osuus kaksikaistaisesta Kiova-Moskova - moottoriliikennetiestä, jonka on määrä valmistua vuonna 2007 (Venäjän puoleinen osuus valmistuu vuonna 2008).

Maanteiden rakentamisesta ja kunnosta vastaava viranomainen on Ukravtodor. Sen arvion mukaan teiden pitämiseksi kohtuullisessa kunnossa tarvittaisiin noin 11 miljardia grivnaa vuodessa. Ukravtodorille budjetista osoitetut varat ovat riittämättömät tarpeeseen nähden. Venäjän mallin mukaisesti Ukrainan hallituksessa on valmisteilla lakiluonnos tieverkoston modernisoimiseksi PPP (Public-Private-Partnershi)-sopimusten pohjalta.

Myös sillat, joita on noin 16 000 ja joiden kokonaispituus on 365 kilometriä, ovat suurelta osin kriittisessä tilassa. Silloista 52 prosenttia on rakennettu ennen vuotta 1962 annettujen teknisten normien mukaisesti.

Ukrainassa on **rautateitä** noin 22 500 kilometriä, josta noin 9300 kilometriä sähköistettyä. Rautateitä hallinnoi valtiollinen Ukrzaliznytsija. Maanteiden tavoin rautatieverkoston kunto on heikko ja vain tärkeimpiä reittejä on saatu kunnostettua viime vuosina. Moskovan ja Kiovan välinen pikajunayhteys avattiin kesällä 2005.

Ukrainan rautatiehallintoa uudistetaan parhailtaan. Suunnitelmien mukaan vuosina 2006-8 Ukrzaliznytsija muutetaan Ukrainan rautatiet -nimiseksi osakeyhtiöksi, jonka osakkeista 100 prosenttia kuuluisi valtiolle. Vuosina 2008-2010 on tarkoitus muuttaa tariffijärjestelmää ja luopua asteittain matkustajaliikenteen subventoinnista rahtikuljetusten kustannuksella. Uudistusohjelman kolmannessa vaiheessa vuosina 2011-15 tariffijärjestelmä vapautetaan kokonaan.

Ukrainan **satamien** lastauskapasiteetti on tällä hetkellä kaiken kaikkiaan noin 89 miljoonaa tonnia vuodessa. Vuosina 2002-2010 uutta kapasiteettia (mm. viljan ja kappaletavaran lastaukseen) on tarkoitus rakentaa tai modernisoida noin 30 miljoonalle tonnille vuodessa. Ukrainassa on 20 merisatamaa Mustanmeren ja Azovan meren rannikolla Krimin niemimaalla. Toistaiseksi kaikki satamat ovat valtion omistuksessa ja ne kuuluvat Ukrmorport - yhdistykseen. Ukrainan suurimmat satamat ovat Odessa, Illitshevsk, Juzhniy, Mykolajev ja Mariupol. Kolmen ensin mainitun sataman osuus merirahtiliikenteestä on noin 60 prosenttia.

Viime vuosikymmenellä satamien investoinnit laiminlyötiin, minkä seurauksena useimmissa satamissa laitekanta on vanhentunutta. Ukrainan hallitus hyväksyi jo vuonna 2003 satamien kehittämiseen tähtäävän lain, jonka tavoitteena on parantaa Ukrainan satamien alueellista kilpailukykyä. Tulevien kymmenen vuoden aikana satamien laitekantaa on tarkoitus radikaalisti uusia. Hankintalistalla on mm. satama- ja haarukanostureita, satamatraktoreita, hinaajia, erilaisia kuljettimia ja muita satamalaitteita. Myös nykyisten satamien konttien käsittelykapasiteettia on tarkoitus lisätä sekä rakentaa uudet konttisatamat mm. Oktjabrskiin ja Illitshevskiin. Illitshevskin satamaan on suunniteltu noin 500 miljoonan dollarin investointeja. Hankkeen valmistuttua terminaali pystyy käsittelemään noin neljä miljoonaa konttia (TEU) vuodessa. Satamien kehityssuunnitelmaan sisältyy myös aivan uusien satamien rakentaminen Donuzlaviin Krimille sekä Vera-satama Juzhniy -sataman yhteyteen.

Ukrainan ylivoimaisesti suurin kansainvälinen **lentokenttä** on Kiovan Borispol, jonka kautta kulkee noin 65 prosenttia Ukrainan matkustajaliikenteestä. Myös muutamissa muissa suuremmissa kaupungeissa (mm. Harkov, Dnepropetrovsk, Donetsk, Odessa) on kansainväliset vaatimukset täyttävät lentokentät. Lentokenttien kapasiteetti ei kuitenkaan

vastaa enää nykyajan vaatimuksia, vaan sekä lentokenttäterminaalit että kiitoradat vaativat laajennuksia ja modernisointia.

UEFA:n EURO 2012 -jalkapallokisoihin liittyvät infrastruktuurihankkeet

Ukraina on saanut järjestettäväkseen yhdessä Puolan kanssa jalkapallon vuoden 2012 kisat. Otteluita pelataan useissa Ukrainan kaupungeissa, minkä vuoksi Ukraina joutuu lähivuosina panostamaan suuria summia maantie- ja rautatieyhteyksien sekä moottoriteiden rakentamiseen ja kunnostamiseen, kuten myös kisakaupunkien lentokenttien terminaalien ja kiitoratojen rakentamiseen tai modernisointiin. Alustavien arvioiden mukaan kisoihin liittyvät liikenneinfrastruktuurihankkeet vaativat ainakin 15 miljardin dollarin investointeja. Osittain hankkeita rahoitetaan budjettivaroilla tai valtion takaamalla luotoilla, osittain yksityisillä tai kansainvälisten rahoituslaitosten (mm. EBRD) varoilla.

Rahoitussektori

Heinäkuun 2006 alussa Ukrainan keskuspankin myöntämä lisenssi pankkitoiminnan harjoittamiseen oli 165 pankilla, joista 17 kuitenkin oli selvitystilassa. Pankkitoimintaa säätelee tammikuussa 2002 hyväksytty laki "On Banks and Banking Activity", jota on täydennetty useaan otteeseen viime vuosien aikana. Vuonna 2005 hyväksyttiin lakimuutos, jonka mukaan ulkomaisilla pankeilla on Ukrainassa samat oikeudet kuin ukrainalaisillakin pankeilla ja ne ovat osa Ukrainan pankkijärjestelmää. Aikaisemmin ulkomaisten pankkien toimintaa rajoitettiin: ne saivat perustaa Ukrainaan vain edustustoja, eivätkä ne saaneet tarjota palvelujaan yksityisille asiakkaille. Vuoden 2005 lailla nämä rajoitukset poistettiin, minkä ansiosta maahan jo etabloituneet ulkomaiset pankit (mm. Credit Lyonnais/Ranska, ING Barings/Alankomaat, Citibank/USA, Raiffeisen Bank, PNB Paribas S.A; Raiffeisen International Bank-Holding AG, Kreditanstalt, Citibank) saattoivat huomattavasti laajentaa palvelutarjontaansa. Ensimmäisten joukossa Ukrainan markkinoille tulivat myös naapurimaiden pankit, kuten Alfa Bank Venäjältä ja Kredyt Bank Puolasta.

Minimipääomavaatimus pankin perustamiselle korotettiin syyskuussa 2006 hyväksytyllä lakimuutoksella aikaisemmasta 1-5 miljoonasta eurosta 10 miljoonaan euroon. Lisäksi uuden lainsäädännön mukaan pankki voi toimia Ukrainassa vain avoimena osakeyhtiönä tai osuuspankkina. Pankkien, joiden yhtiömuoto on suljettu osakeyhtiö tai rajavastuuyhtiö, on kolmen vuoden kuluessa muutettava yhtiömuoto uuden lainsäädännön mukaiseksi.

Seitsemän suurimman pankin hallussa on noin puolet pankkisektorin varoista. Tämän lisäksi pankkitoimintaa harjoittaa parikymmentä keskikokoista pankkia, loput ovat pieniä paikallispankkeja. Suurimmat pankit ovat Raiffeisen Bank Aval ja Privatbank, joilla kummallakin on noin kymmenen prosentin markkinaosuus. Muita suuria paikallispankkeja ovat valtion omistamat Ukreximbank ja Oshchadbank sekä kolme yksityistä pankkia: Prominvestbank, Ukrsibbank and Ukrsotsbank. Ulkomaisilla investoijilla on enemmistöosuus kolmessa maan seitsemästä suurimmasta pankista.

Vuodesta 2005 alkaen ulkomaisten pankkien tulo Ukrainan markkinoille on kiihtynyt. Elokuussa Raiffeisen International osti 93,5 prosentin osuuden Aval-pankista. Joulukuussa BNP-Paribas osti Ukrsibbankin, joka on maan viidenneksi suurin pankki. Vuoden 2006 aikana Ukrainan markkinoille tuli useita ulkomaisia pankeja. Valtiollinen venäläinen Vneshtorgbank, jolla on ennestään tytäryhtiö Ukrainassa, allekirjoitti vuoden 2006 helmikuussa sopimuksen 98 prosentin osuuden ostosta Mrija Bankissa, joka on maan 26. suurin pankki. Ukrainan neljänneksi suurin pankki Ukrsotsbank valitsi vuoden 2006 alkupuolella yhteistyökumppanikseen italialaisen Banca Intesan, jolle se myi 85,42 prosentin osuuden pankissa. Vuoden 2006 aikana Ukrainan markkinoille tuli myös ranskalainen Credit Agricole, joka hankki omistukseensa IndexBankin ja Calyon Bankin. Ensin mainittu pankki keskittyy vähittäispankkitoimintaan ja pienehköihin yritysasiakkaisiin, kun taas Calyon Bankin pääkohderyhmä ovat suuret koti- ja ulkomaiset yritysasiakkaat. Ryhmä tavoittelee pääsyä Ukrainan kymmenen suurimman pankin joukkoon vuoteen 2010 mennessä.

Ulkomaisten pankkien kiinnostus Ukrainan voimakkaasti kasvavia pankkimarkkinoita kohtaan on jatkunut vuoden 2007 alkupuolella. Heinäkuussa ruotsalainen Swedbank sai viimeisteltyä

100 prosentin osuuden oston TAS-Kommerzbankissa ja TAZ-Investbankissa. Kaupan arvo oli 735 miljoonaa dollaria. Kiovassa pääkonttoriaan pitävällä TAS-pankilla on 170 haaraosastoa Ukrainan kaupungeissa. Swedbank, joka on markkinajohtaja Baltian pankkimarkkinoilla Hansabankin kautta, aikoo käyttää Ukrainan-operaatioissaan Baltian maissa hankkimaansa kokemusta ja asiantuntijoita. Ruotsalainen SEB tuli Ukrainan markkinoille jo elokuussa 2005 ostettuaan 98 prosentin osuuden Aggio-pankista. Ulkomaisten pankkien toimintaedellytykset Ukrainassa paranevat maan WTO-jäsenyyden toteuduttua viimeistään vuoden 2008 alkupuolella, jolloin ne voivat perustaa maahan myös haaraosastojaan.

Ulkomaisten pankkien laajentuminen on toisaalta uhka kotimaisille pankeille, jotka jo nyt väittävät asiakkaidensa pitävän rahansa mieluummin ulkomaisessa omistuksessa olevissa pankeissa. Lisäksi ulkomaisten pankkien mahdollisuudet myöntää suuria lainoja kohtuullisilla koroilla ovat ulkomaisten emoyhtiöiden ansiosta paremmat kuin ukrainalaisilla pankeilla. Hallituksen päätös poistaa rajoitus, jonka mukaan ulkomainen pääoma ei saa ylittää 15 prosenttia pankkisektorin koko pääomista, tulee entisestään vahvistamaan ulkomaisten pankkien asemaa. Lähivuosina ulkomaisten pankkien markkinaosuuden Ukrainassa uskotaan nousevan 30 prosenttiin ja myöhemmin jopa 50-70 prosenttiin.

Suomalainen Evli Bank Plc on perustanut uuden Evli New Republics -osakerahaston, jonka toiminta keskittyy alkuvaiheessa kehittyneempiin IVY-maihin, kuten Ukrainaan ja Kazakstaniin

Suomalaisten yritysten investointi- ja projektirahoitusta Ukrainassa helpottaa Nordic Investment Bankin syyskuussa 2006 ratifioitu yhteistyösopimus Ukrainan kanssa. NIB:n tytäryhtiö Nefco taas on aloittanut toimintansa Ukrainan ympäristösektorilla. Osarahoittajana yksityissektorin hankkeisiin on kiinnostunut osallistumaan myös Finnfund.

Matkailu

- Matkailuala työllistää noin 750 000 henkeä
- Matkailuala tuottaa noin 2,3 prosenttia bruttokansantuotteesta
- Maassa on 1 300 hotellia ja noin 2 000 terveyskylpylää

Ukrainalla olisi kaikki luonnon tarjoamat edellytykset kehittyä suosituksi matkailukohteeksi. Toistaiseksi näin ei ole tapahtunut, koska infrastruktuuri on kehittymätön. Vain harvat hotellit pystyvät tarjoamaan matkailijoille kunnollista majoitusta ja palveluja. Lähes 47 miljoonan asukkaan maassa on ainoastaan 1300 hotellia ja länsimaisen taseisia hotelleja vain Kiovassa ja muutamassa muussa suuremmassa kaupungissa. Ukrainassa ei myöskään ole riittävästi motelleja, leirintäalueita tai nuorisomajoituspaikkoja, jotka tarjoaisivat edullisia yöpymismahdollisuuksia. Ukraina sai ensimmäisen kansainvälistä tasoa vastaavan hotellin vasta vuonna 2001, kun Kempinski-ketjun hotelli avattiin Odessassa.

Viime vuosien aikana matkailualan infrastruktuuria on ryhdytty modernisoimaan ja kehityksen uskotaan olevan nopeaa myös lähivuosina. Vuoteen 2010 mennessä Kiovaan on tarkoitus rakentaa 70 uutta hotellia, joista muutamia viiden tähden hotelleja ja loput pienempiä. Uutta majoituskapasiteettia on tarkoitus rakentaa lähivuosina myös maan tärkeimpien liikenneväylien varteen. Hotelli- ja majoituskapasiteetin rakentamista joudutaan nopeuttamaan pakon edessä vuoden 2012 jalkapallon EM-kisoja silmällä pitäen.

Vuonna 2006 Ukrainassa vieraili noin 18,5 miljoonaa turistia, joista noin 60 prosenttia tuli muista IVY-maista, pääasiassa Venäjältä, Valko-Venäjältä ja Moldovasta. Muut matkailijat tulivat muista lähinaapureista, kuten Unkarista ja Puolasta. Vuonna 2007 ulkomaisten turistien määrän ennustetaan nousevan yli 19 miljoonaan. Viime vuosina runsaat viisi miljoonaa turistia on vuosittain valinnut kohteekseen Krimin niemimaan. Turkkilaiset investoijat ovat olleet aktiivisia Krimin niemimaalla ja rakentaneet siellä hotelleja ja terveyskylpylöitä.

Pääkaupungissa Kiovassa on kaksi viiden tähden hotellia, joista toinen avattiin joulukuussa 2006. Sen omistaa Rinat Ahmetov, joka omistaa viiden tähden hotellin myös Donetskissa. Hyatt avaa viiden tähden hotellin Kiovassa kesällä 2007. Ukrainan markkinoille ovat tulossa myös muut suuret kansainväliset hotelliketjut, kuten Hilton, Accor, Rixos, Radisson SAS ja Inter-Continental Hotels Group.

TAPAKULTTUURI

- Virallinen kieli ukraina, mutta suuri osa väestöstä puhuu myös venäjää
- Englannilla saattaa pärjätä, mutta liikeneuvotteluihin on syytä varata tulkki
- Ulkomaalaisilta odotetaan täsmällisyyttä
- Kaikki tapaamiset on syytä sopia ennakolta
- Ukrainalaiset ovat seurallisia ja omaavat hyvän yleissivistyksen
- Liikeneuvotteluissa on syytä varautua keskustelemaan muustakin kuin solmittavan sopimuksen pykälistä
- Korruptiota esiintyy paljon ja Ukraina kuuluu maailman korruptoituneimpiin maihin
- Ukraina ja sen väestö ovat jakautuneet monin tavoin. Karkeasti voi sanoa, että taloudellisesti paremmin toimeentulevia ovat Kiovan ja Kiovan alueen ohella maan itäisen osan teollisuusalueet, kuten Dnepropetrovskin, Harkovin, Donetskien ja Zaporozhjen alueet. Näillä alueilla enemmistönä on venäjänkielinen väestö. Länsi-Ukrainan alueilla taas on enemmän kevyttä teollisuutta, joka on maan itsenäistymisen jälkeen ollut suurissa vaikeuksissa. Väestössä on joillakin alueilla huomattava osa puolalaisia, jotka jäivät paikoilleen Puolan rajan siirryttyä länteen päin.
- Ukrainassa on monta kirkkokuntaa. Venäläisistä useimmat kuuluvat Moskovan patriarkaatin alaiseen ortodoksikirkkoon. Osa ortodokseista on Kiovan patriarkaatin alaisia. Maassa on myös uniaattikirkko, joka noudattaa ortodoksista liturgiaa, mutta tunnustaa Rooman paavin ylivallan.
- Etnis-uskonnollinen jakautuminen, monien eri ulkovaltojen kontrolli ja itsenäisen valtion puuttuminen ennen vuotta 1991 ovat estäneet vahvan kansallisvaltion synnyn. Ukrainassa on paljon nationalisteja, mutta toisaalta myös entistä neuvostoimperiumia haikailevia ihmisiä, kuten presidentinvaalit loppuvuonna 2004 osoittivat.
- Vallan vaihduttua Ukrainassa "napanuora" Moskovaan on katkaistu ja uusi johto julistaa avoimesti haluaan integroitua länteen. Lähivuosien toiveissa siintävät WTO- ja NATO – jäsenyydet ja kauempana tulevaisuudessa EU-jäsenyys.
- Ulkomaisille liikemiehille vallanvaihdos mitä ilmeisimmin merkitsee liiketoimintamahdollisuuksien paranemista. Nykyinen valtiojohto on ilmoittanut keskeisiksi tavoitteikseen korruption ja väärinkäytösten kitkemisen ja niiden vääryyksien oikaisemisen, joita presidentti Kutshman kaudella tehtiin. Pyrkimys EU-jäsenyyteen edellyttää, että Ukraina yhtenäistää lainsäädäntöään EU-lakien mukaiseksi, mikä parantaa toimintamahdollisuuksien ja riskien arviointia. Uudistukset eivät luonnollisestikaan tapahdu hetkessä, mutta pyrkimykset ovat ainakin oikeasuuntaisia.

LINKKEJÄ

Internet-osoitteita

<http://www.president.gov.ua/> Presidentin sivut
<http://www.rada.kiev.ua/> Ukrainan parlamentti
<http://www.kmu.gov.ua/control/en> Hallituksen portaali
<http://www.mfa.gov.ua/> Ulkoasiainministeriö
<http://www.me.gov.ua/> Talouden ja Euroopan integraation ministeriö

<http://www.mpe.energy.gov.ua/> Ukrainan energiainministeriö
<http://www.minagro.kiev.ua/> Maatalousministeriö
<http://www.bank.gov.ua/> Ukrainan keskuspankki
<http://www.ucci.org.ua/> Kauppa- ja teollisuuskamari

<http://www.investukraine.org/> Ukrainian Center for Foreign Investment Promotion
<http://www.ukrdzi.com.ua/> Ulkomaankaupan informaatiokeskus
<http://www.customs.gov.ua/> Valtiollinen tullikomitea
<http://www.ukrstat.gov.ua/> Valtiollinen tilastokomitea
<http://www.dstu.gov.ua/> Valtiollinen standardointikomitea
www.ukraine-today.com Business Directory

Media

<http://www.interfax.kiev.ua/> Interfax Ukraina
<http://www.ukrbiz.net/rus/finance/news> UkrBiz.net
<http://www.korrespondent.net/data/main.html> Korrespondent
<http://www.ukrindustrial.com/> Uutisia Ukrainan teollisuudesta

<http://www.business.kiev.ua> uutisia, lainsäädäntöä, yms.
<http://www.ukrweekly.com/> The Ukrainian weekly
http://www.ukrainebiz.com/Articles/ukraine_regions.htm Lyhyesti Ukrainan alueista

Kansainvälisiä tietolähteitä

<http://db.eiu.com> EIU/ the Economist Intelligence Unit, maksullinen
<http://www.ebrd.com/pubs/profiles/ukra.pdf> EBRD:n maakohtainen investointiprofiili
<http://www.imf.org/external/country/UKR/index.htm> IMF:n Ukraina-sivut
<http://www.worldbank.org.ua> Maailmanpankin Ukraina-sivut
<http://www.bisnis.doc.gov/> Yhdysvaltain Kauppaministeriön sivut
<http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/ukraine.html> Energy Information Administration (EIA), United States Government

Suomalaisia tietolähteitä

Suomen ulkoasiainministeriön maatiedot/Ukraina
<http://www.tulli.fi> mm. ulkomaankaupan kuukausikatsaukset
<http://www.tilastokeskus.fi/tk/tt/ibs/index.html> Tilastokeskus - International Business Statistics

Finpron vientikeskuksen yhteystiedot

*Finpro Ukraine, Finland Trade Center
Embassy of Finland
Striletska, 16, office 46, 01901 KYIV, UKRAINE
Phone +380 44 244 6613 / 246 9690
Fax +380 44 244 6615
ukraine@finpro.fi
www.finpro.fi/ukraine*